

Ali Nemčija res išče sporazuma z Moskvo?

VZTRAJNI GLASOVI O MOŽNOSTIH ZA SPREMEMBE HITLERJEVE POLITIKE NAPRAM RUSIJI. — PARIZ IN LONDON V SKRBEH. — ZANIKANJA V MOSKVI

Dokler je bila Nemčija demokratska republika, je bila v zavezništvu s sovjetsko Unijo. Hitler ga je nemudoma pretrgal. Vlada v Moskvi je napadala v svojih govorih in v tisku. Z Japonsko in Italijo je sklenil protikomunistični pakt, ki je v bistvu naperjen proti USSR. Govoril je in pisal, da mu je Ukrajina zelo všeč in bilo je očitno, do ja kani napasti in vzeti s svojo oboroženo silo.

Grozdje morda prekislilo?

Prošle tedne je Hitler svoje običajne napade na vladu v Moskvi opustil, ker diplomate potrjuje v domnevi, da želi z Rusijo bolj prijateljskih odnosov. V svojem nedavnem govoru v rajstagu je sicer izjavil, da so naciji rešili Evropo pred komunistom, toda Rusije ni kritiziral, kot jo je v prejšnjih sličnih slučajih. Ko je prošle mesec sprejel v avdicijenci v Berlinu zastopnike tujih držav, da jim vošči veselo novo leto, so diplomati začudeno opazili, da je segel novemu sovjetskemu poslaniku krepko v roke in se z njim dalj časa razgovarjal. V prejšnjih srečanjih so sovjetski in nacistični zastopniki izmenjali med seboj le hladne formalne pozdrave. Možno je, da so ti dogodki brez posebnega pomena. Ampak glasovi, da bo Nemčija svojo taktiko napram Rusiji spremenila, se že dolgo pojavljajo.

Glas iz Moskve

Ko so prišle v časopisje prve trditve, da se vrše poskusi za sklenitev nove prijateljske pogodbe med Nemčijo in Rusijo, ki bi obenem obnovila tudi staro zvezo med tema dvema dr-

žavama, so v Moskvi izjavili, da ni nič resnice na stvari. Ampak diplomati trdijo zdaj to, zdaj nekaj drugega. Nedavno je moskovska "Pravda" izjavila, da Rusija ne bo šla v vojno za Anglijo in Francijo, ako se zapleteti vanjo; vse kar Rusija želi, je mir in da jo drugi puste v Miru.

Angleškim in francoskim diplomatom v Moskvi to ni bilo všeč, ugajalo pa je nemškimi in italijanskimi. "Pravda" je glasilo komunistične stranke in s tem neposredno tudi glavni organ sovjetskega režima.

Dnevnik "Izvestija", ki je glasilo vlade, pa je pisal: "Ako nam Nemčija ponudi roko, ne bo obvisela v zraku." Kar naj bi pomenilo, da ji bo Rusija odzdravila.

Nova posledica monakovskega pakta

Sovjetska vlada ima vzrok, da straši Anglijo in Francijo s svojo nevtalnostjo v slučaju konflikta. Kajti to, kar je storil Chamberlain v Monakovu, ni bilo samo izdajstvo nad Čehoslovaško, ampak tudi klofuta Rusiji. Chamberlain je izvršil svoje obiske k Hitlerju na svojo roko. Sele ko je pakt z njim že napot sklenil, je povabil še Daladierja zraven. Rusija pa sta pustila na cedilu, čeprav sta vedela, da bo v slučaju vojne s svojo oboroženo silo na njuni strani. Monakovski pakt je Rusijo diplomatično izoliral. Povsem naravno je, da marsikakega sovjetskega državnika mika angleškemu in francoskemu premierju zagosti s pogodbo z Nemčijo.

Verjetne "nevrjetnosti"

Nevrjetno je, da bi mogel (Nadaljevanje na 3. strani.)

AMERIŠKA REAKCIJA RAZLJUTENA ZA BOJ

Nov klic na pomoč delavstvu v Španiji!

Fašisti v Italiji slave zmage Mussolinijeve intervencije v Španiji. V Barceloni, ki so jo okupirale čete Italijanov in Mavrov, vlada zdaj fašistični teror. V Francijo je pribežala množica beguncev, da se ogne krvavim nasilnostim Francove-Hitlerjeve-Mussolinijeve armade. To množico mora nekdo preživljati, ali pa jo prepustiti poginu.

Naša sveta dolžnost je pomagati lojalistični Španiji — pomagati baš zdaj, ko jo valed silovite zunanje fašistične intervencije zapuščajo demokratične države skoro popolnoma. Lahko je imeti prijatelje, kadar si močan in od njih ničesar ne potrebuješ in ne pričakuješ. A v stiski je prijateljstvo malo.

Zavedni delavci ostanemo na strani španskih lojalistov!

Eksekutiva JSZ in odbor Prosvetne matice apelirata, da naj jim v tej kritični uri nudimo vsa mogoča gmotno in moralno pomoč. S pomožno akcijo nadaljujejo številne druge delavske organizacije. Nadaljujmo tudi mi.

Na drugem mestu v tej številki je priobčeno pismo, ki je bilo poslano v razne nasebine s povabilom za sklicanje shodov v korist lojalistični Španiji, na katerih bo govoril Joško Oven. Nasebine, ki v pismu niso omenjene, so vabljenje, da aranžirajo na svojo roko kar koli v ta namen. Vsi lahko pomagamo.

Zavedajmo se, da zmaga reakcije ni bila še nikjer večna — da je ljudstvo še zmerom vrglo še tako mogočen tercristični režim. Špansko ljudstvo se bori že mnogo let — rečnično BORI za svojo osvoboditev. Tako ljudstvo je vredno opore. Pomagajmo mu! — EKSEKUTIVA JSZ.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Komunistična stranka sovjetske Unije se pripravlja na svoj 18. kongres, ki se prične 10. marca. Zadnji se je vršil leta 1934, torej pred petimi leti. V čistkah skozi zadnjih nekaj let je bilo mnogo vodilnih članov "likvidiranih". Iz Rige poročajo, da je izmed 71. članov strankinega vrhovnega odbora samo še 18 svobodnih, vsi drugi so bili na obravnava obsojeni v smrt, ali pa izginili neznan kam. Koliko so te številke točne, ne vemo. Vemo le, da je bilo v zadnjih treh letih res obsojenih veliko vodilnih komunistov, med njimi oba vodilna sovjetska urednika in mnogi člani strankinega vodstva, kominterne in vlade. Bili so proglašeni krivim sabotiranjem sovjetskega gospodarstva, kovanja zarot in paktiranja z državami, ki so sovražne obstojejo sovjetske Unije. Sedanjí kongres se bo bavil največ z notranjimi gospodarskimi in političnimi problemi, s pripravami na obrambo in z novim gospodarskim načrtom, oziroma z novo petletko, s katero hoče vlada produkcijo zvišati v posameznih obratih do povprečno 75%. Načrt predvideva med drugim zgraditev nad 7 tisoč milj novih železnic, tiso-

če milj novih cest, nove tovarne itd.

Igrače v zameno za municijo. — Podpredsednik A. F. L. Mathew Woll je trgovski department ameriške vlade obdolžil, da dopušča Nemčiji uvažati v Zed. države velike množine cenenih igrač, ustnih harmonik, kletke, kanarčke in razno drugo nepotrebno šaro, v zameno pa izvažajo bombaž, baker, staro železo in drug material, ki ji je potreben pri oboroževanju. Ta način izmenjavanja blaga je škodil Zed. državam milijone dolarjev in obenem je pripravil ob delo mnogo ameriških delavcev, je izjavil Woll v svoji kritiki.

Dragiša Cvetković, kateremu je regent Pavle dal prošlo soboto nalogo sestaviti novo ministristvo namesto Stojadinovičevega, je glavni vodja gibanja za zgraditev narodne strokovne unije. Associated Press poroča iz Beograda, da je Cvetković nasprotnik diktatur. Zavedni delavci v Jugoslaviji pa vedo, da je Cvetkovičev cilj zgraditi eno samo "narodno strokovno unijo", kakor jo ima na primer Mussolini in Hitler. Cvetković je bil minister (Nadaljevanje na 4. strani.)

Svetovni apel za pomožno akcijo v Španiji

Italija izjavlja, da mora v Španiji zmagati na celi črti

Razne pomožne skupine, ki delujejo v Španiji, med njimi mednarodna organizacija Rdečega križa, apelirajo na svetovno javnost za čimprejšnjo in izdatno pomoč. Ustanoviti je treba še kakih 50 reliefnih centrov. Ameriška vlada je poslala v Španijo velike količine žita. Pomožne skupine so prejele v prošlih par tednih za par stotisoč dolarjev živil, a treba je novih zalog, da se obvaruje tisoče otrok, žensk in drugih vojnih beguncev, ter prebivalstvo v razdejanih krajih Španije pred gladom.

Mizerijo množic beguncev povečava še slabo vreme in teror Francovih čet v Kataloniji.

Iz Francije poročajo, da je lojalistična španija pripravljena skleniti mir s Francom na podlagi sledečih pogojev:

Španija mora ostati samostojna; vse tuje čete se morajo umakniti.

Nobenih persekucij; ljudstvo naj s svobodnim plebiscitom odloči, kakšno obliko vlado si želi.

Istočasno je prišlo poročilo iz Rima, kjer je zboroval Mussolinijev vrhovni svet in sklenil, da italijanska armada ostane v Španiji, kajti Italija hoče, da general Franco popolnoma zmaga.

Civilno prebivalstvo Španije silno trpi in pomoč mednarodnih pomožnih akcij mu bo še dolgo potrebna.

"Daily Herald"

"Daily Herald", ki izhaja v Londonu in je neuradno glasilo angleške delavske stranke, izhaja dnevno v nad dva milijona izvodih. Samo en dnevnik v Angliji ima večjo cirkulacijo, namreč "Daily Express", ki izhaja v 2.400.000 izvodih. "Daily Herald" izhaja dnevno od leta 1924. Razvil se je v svetovni list v zadnjih 10 letih.

Boja med unijami še ne bo konec

Dne 30. januarja je v Miamiju v Floridi zborovala eksekutiva A. F. L. Sklenila je med drugim nadaljevati boj z unijami CIO, posebno še proti UMW in uniji delavcev v rudniški in topilniški industriji. Obe sta v CIO. Tudi tekstilno industijo si je izbrala za svoje organizatorično polje, ker je tekstilna unija CIO razrahljana vsled notranjih sporov in v razkolu.

UMAZANA KAMPANJA ZA UNIČENJE SOCIALNIH REFORM IN SVOBODŠČIN

DEMO.-REP. TORIJI DOBILI V NAPADIH NA ROOSEVELTA SODELOVANJE ITALIJANSKEGA IN NEMŠKEGA ČASOPISJA. — DIESOV ODBOR BO SE "PREISKOVAL"

Kongresnik William Ditter, predsednik kampanjskega odbora republikanske stranke, pravi, da je glavna ovira ekonomskemu okrevanju predsednik Roosevelt in njegovi "radikalci", katerim je dal službe v administraciji in raznih drugih uradih.

Predsednikovi grehi

Po Ditterjevem mnenju je predsednik kriv zavlačenja krize s svojim strašenjem in hujskanjem na vojno, vsled njegove opozicije proti spremembam v socialnih zakonih (kot na pr. National Labor Relations Act in razni drugi), in ker noče zagotoviti ekonomske kroge, da se ne bo umešaval v njihove zadeve ali jih obremenjeval z novimi zakoni za reguliranje gospodarstva.

Kongresnik Ditter ni edini, ki vali krivdo za nadaljevanje krize na neprava ramena.

Tudi Hoover se je oglašil

Bivši predsednik Hoover je tudi mnenja, da predsednik Roosevelt s svojo politiko tira Zed. države v politično in ekonomsko zmešnjavo. Posebno je zdaj glasal proti načrtu vlade za povečanje oboroževanja. Ako bi imel s to svojo kritiko iskrene namene, bi bilo njegovo opozicijo proti prekomernemu jačanju ameriške oborožene sile pozdraviti. Ampak on se boji, da se bomo z jačanjem ameriške armade, mornarice in zračne flote zamerili Japonski, Nemčiji in Italiji, namesto da bi iskali prijateljstva z njimi. Ako bi se one ne oboroževale, bi bil Hooverv argument dober. Tako pa so vsled onih treh vse dežele v oboroževalni tekmi.

Kampanja laži

Rooseveltovi konservativni kritiki v obeh strankah trdijo, da je sklenil z Anglijo in Francijo tajno zvezo za vojno proti Nemčiji in Italiji. Ugotavljajo, da je na zaupnem sestanku pred kongresnim odborom za vnanje zadeve dejal, da je meja Zed. držav v današnji dobi v resnici ob Renu (med Nemčijo in Francijo). V odgovor je Roosevelt izjavil, da kdor mu podtika kaj takega, namenoma (Nadaljevanje na 3. strani.)

Zlivanje časopisnega žolča

Posebno je poostrilo hujskanje proti predsedniku reakcionarno časopisje. Eden najbolj

PREDSEDNIK ROOSEVELT

fanatičnih in strupenih v tem hujskanju je dnevnik Chicago Tribune, ki izhaja v okrog 900.000 izvodih. Proglašala se za "World's Greatest Newspaper". Lastuje ga mogočna McCormickova familija. V hujskanju proti pravlični socialni politiki ga ne prekaša noben fašistični list. Je sicer za svobodo tiska in govora, toda samo za kapitaliste. Tribune seveda ni edini, ki služi torijem. Stotine drugih je enako uposlenih v izlivanju žolča. Kdor jim verjame, mora biti prepričan, da je v tej deželi komunistov že kot lista in trave in da bo Roosevelt kmalu prevzel tudi tajništvo komunistične stranke.

Hitler in Mussolini pomagata

Zanimivo je, da te časopise Hitlerjev in Mussolinijev tisk pridno citira in dokazuje z njimi, da je ameriško ljudstvo in ameriški kongres proti svojem predsedniku zato, ker ne podtika kaj takega, namenoma (Nadaljevanje na 3. strani.)

LAŽ, ALI RESNICA?

Ena glavnih prič pred reakcionarnim Diesovim kongresnim odborom za raziskovanje "nesameriških" aktivnosti je bil bivši predsednik lige proti fašizmu in vojni, neki Matthews, ki je izjavil, da je bil član komunistične stranke in vodil omenjeno ligo več let pod nekomunistično masko, dasi je bi-

spletkah. Koliko je resnična, preiskujejo člani omenjene kongresne komisije; komunisti vedo le, da jim je njihov bivši služabnik Matthews napravljal veliko ikode. Obljublja, da bo "veliko povedal". Dokler je načeljeval omenjeni ligo, je tajil včlanjenje v kom. stranki. Pravi, da morajo to zanikavati vsi komunisti, ki so aktivni v drugih organizacijah. Matthews je nedavno po radiu izjavil, da je Browder, tajnik kom. stranke, edini, ki javno priznava, da je član svoje stranke. Vsi drugi so iz taktičnih razlogov naučeni trditi, da niso komunisti, pač pa to, kar jim v njihovi agitaciji najboljše kaže.

J. B. MATTHEWS

la popolna posest komunistov, kakor je danes njena naslednica "liga za mir in demokracijo". Matthews je kongresni komisiji pravil o navodilih "iz Moskve", o dohodkih in izdatkih, in o metodah komunistične propagande. Izjavil je, da so mu komunisti njegovo delo dobro plačevali, a se mu je hinavstvo nazadnje zagnusilo in se je upel z njimi. Nato je izdal knjigo, v kateri opisuje svoje skušnje s komunistično stranko, s kominterno in o

Težave Jugoslavije s hrvatskim vprašanjem

Od kar je Čehoslovaška okrnjena in razčlenjena, je hrvatsko vprašanje v Jugoslaviji postalo spet jako napeto. Hrvati argumentirajo, da ako so celo Slovaki, ki so v primeri s Čehi kulturno silno zaostal narod, dobili popolno avtonomijo, oziroma državo v državi, čemu potem takem naj Hrvatska ostane podložna kulturno manjvrednim Srbom! Sreča za Jugoslavijo je, da se v hrvatsko vprašanje v sedanji evropski politični zmedbi nista umešala Mussolini in Hitler.

Vzlic temu, hrvatsko vprašanje je treba rešiti. Ampak kako?

Pri zadnjih volitvah v skupščino so dobili na Hrvatskem ogromno večino mačkovići, ki so bili v opoziciji proti vladi.

Po volitvah so poslanci Mačkovićeve stranke sklenili, da bodo skupščino spet bojkotirali. Pred volitvami se je vršila v Zagrebu ogromna manifestacija, katere so se udeležili tisoči tudi z dežele.

Ekstremni Hrvati smatrajo, da če še Jugoslavija ostane, naj bo glavno mesto Zagreb in Hrvati naj imajo v vladi slično vlogo kakor zdaj Srbi v Beogradu. Potem bi Srbi bili "podrejeni" narod namesto Hrvati. Zahteva večine Hrvatov je samostojnost Hrvatske, ki bo ali pa ne bo v zvezi s Srbijo. Ako bo, naj to sklne hrvatski sabor, ne pa Beograd. Resnejši hrvatski politiki, ki sicer podudarjajo to načelo, pa so vendar pripravljani na sporazum, ki bi določal, da ima Hrvatska

popolno avtonomijo, enako kot bi jo potem imela tudi Srbija. Hrvati bi imeli svojo vlado, svoje trgovsko ministristvo, sploh bi bila država, kakor je bila Ogrska v bivši črno-žolti monarhiji. Za zunanje zadeve obrambo in druge stvari skupnega značaja pa bi imeli skupno vlado, v kateri pa hoče Hrvatska biti enako zastopana kakor Srbija. S tako rešitvijo bi postala Jugoslavija dualna država in njen zunanji politični in gospodarski vpliv bi jako padel. Zato je Beograd bil za centralizacijo države, pri kateri pa ne bo mogel vztrajati. To je pokazala spet zadnja kriza v vladi. Premier Stojadinovič, ki je inače energičen državnik z odločnostjo diktatorja, je moral radi hrvatskega

vprašanja prošli teden odstopiti, ker se ga s POLICIJSKO silo NE MORE rešiti. Za ISKREN sporazum pa ni volje ne na eni ne na drugi strani, četudi oboji vedo, da tako kakor sedaj ne more ostati. Pametna ureditev Jugoslavije bi bila federalizacija, v kateri bi posamezne avtonomne krajevine v interesus celote skupno sodelovale, svoje lokalne, kulturne in jezikovne probleme pa avtonomno reševale. Za tako ureditev pa je potrebna dobra volja med vsemi merodajnimi krogi. Zdaj se vse preveč prevladujejo lojalistični motivi in pa mržnje med Hrvati in Srbi, ki so ostale še iz avstro-ogrskih časov. Habsburški režim jih je podpihoval, na podlagi gesla, "razdvajaj in vladaj".

Naši agitatorji na delu za druge liste

Zavedni slovenski delavci so storili silno veliko agitacijskega dela za angleške radikalne liste. Mnoge so izdajali privatniki; na primer, nekdanji Appeal To Reason je bil privatna svojina, kakor je sedanji American Guardian. Na take časopise se ni zanesti — vendar pa so zanje agitirali mnogi naši sodrugi veliko bolj kakor za Proletarca. Enako za Milwaukee Leader, ki je docela prenehal kot socialistično glasilo.

Angleški socialistični listi so bili najjačji taktar, ko je stalo za njim ameriško (angleško govoreče) delavstvo. In postanejo spet močni, kadar se ameriški delavci zavzamejo za ne. Proletarec pa bo močan, ako bodo NAŠI agitatorji DELOVALI za Proletarca, namesto za razne DRUGE liste, ki nastajajo, zaplame in zopet izginejo. Proletarec vztraja v borbi. Čitatelji, pomnite se vsaki med sabo, da bi tu in tam tudi vi — morda skupno po trije ali štirje — šli na kako prireditve, ali v stanovanje naprednih rojakov, ter jih pridobili med naročnike Proletarca. Poskusite in videli boste, da ako delate skupno, ne bo težko, o rezultatu pa nam poročajte, da se bomo učili iz izkušenj drug drugega.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVŠKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75, za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobitve v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz.
Business Manager: Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

MUSSOLINIJEVI "PROSTOVOLJCI" V ŠPANJI

Na vrhovi slike so italijanski "prostovoljci" v Španiji, ki jih je vjela španska republikanska armada. Ni jih izmed njih ni "prostovoljec". V Italiji vojaška komanda vojake odbere in jim ohrani "Vi ste prostovoljci za v Španijo." Nič ne pomaga. Morajo iti. Kako si Italija upa rabiti besedo "prostovoljci", je uganka. Franciji, oziroma njeni vladi pa je uganka, kakšni so mušolinijevi korini rameni s svojimi "prostovoljci" v Španiji. Kar tako Italija ne more trošiti stotine milijone lir, če si od tega res ne obeta nikakih koristi, nego hoče le zmago proti "komunizmu". Italija hoče vpliv nad Španijo.

NOVA AKCIJA J. S. Z. V POMOČ LOJALISTOM V ŠPANJI

Tajnik Chas. Pogorelec je razposlal v razne nasebine po navodilu eksekutive JSZ in odbora Prosvetne matice prošlo soboto sledeče pismo:

Cenjeni:

Eksekutiva JSZ je na svoji seji 3. februarja sklenila podzveti novo akcijo za pomoč španskim lojalistom v njih najbolj kritični uri. Potrebna jim je bolj ko kdaj prej. Prvič, vzlic fašističnim uspehom v Kataloniji civilna vojna v Španiji ni še končana. Drugič, skušajmo si predstaviti nepopolno mizerijo množice beguncem, ki v nepretrgani procesiji prihajajo v Francijo. Kakor silna je njihova beda, je še večja v zaledju. Pomoč je obojimo potrebna.

O tej stvari je razpravljal poseben odbor JSZ in nato poročal eksekutivi, ki je njegov načrt odobrila. Sklicali se naj bi čimprej shodi, na katerih bi govoril Joško Oven. Izjavil je, da je na razpolago prve dni marca. Svoj čas poklanja za to dobro stvar; povrnilo se naj bi mu le vozne stroške, vse drugo pa bi dal v pomoč lojalistom v Španiji. Poseben odbor predlaga, da se shodi aranžirajo, ako le mogoče, po sledečem redu:

V Detroitu 1. marca.

V Clevelandu 2. marca.

V Collinwoodu 3. marca.

V Sharonu 4. marca.

V Pittsburghu 5. marca.

V Strabany 6. marca.

V Johnstownu 7. marca.

V Waukeganu in Milwaukeeju pa ob njegovem povratku, bodisi 10., 11. ali pa 12. marca.

Skušali bomo dobiti za te shode dober, zanimiv film lojalistične vlade, ki predstavlja

njih borbo na fronti in v zaledju. V koliko bomo uspeli, bomo poročali v listih. Ako film dobimo (traja 3/4 ure) pripravimo, da računate vstopnino 25c, ako pa bo samo shod, bi bila priporočljiva le kolekta.

Apeliramo na vas, da takoj skličete bodisi odbornike ali pa tudi druge prijatelje te dobre akcije, ki naj ukrenejo kar najboljšo rešitev.

V Chicagu bomo imeli veliko slovensko prireditve 11. marca, katere polovica prebitka gre v pomoč lojalistom.

Za gmotni uspeh je seveda potrebno vršiti aranžiranje tako, da bodo stroški čimnižji; ako dobimo film, bo vam morda mogoče dobiti koga, ki bi aparat operiral brez odškodnine. Odgovorite spodaj podpisane mu, kaj je mogoče glede te akcije storiti v vašem kraju. Ako se potrudimo vsi, bo uspeh te ture Joško Oven zagotovljen. Vse te priredbe, odnosno shodi, naj se vrše pod okriljem Prosvetne matice.

Sodružno, za pripravljajni odsek,

Chas. Pogorelec, 2301 South Lawndale Ave., Chicago, Ill.

(Člani pripravljajnega odbora: Joseph Drasler, Anton Garden, Donald J. Lotrich, Joško Oven in Frank Zaitz.)

Francija slabo konkurira

V Franciji je že več let povprečno kakih 16.000 več smrtnih slučajev kakor rojstev. Treba bo "fašizma" v Francijo, pravijo fašisti, pa bo več rojstev kot smrtnih slučajev, pa ako tudi se življenjski standard znatno zniža.

O dobrem in slabem v Springfieldu

Springfield, Ill. — Iz dopisov vidim, da so delavske razmere povsod slabe. Enako je tudi pri nas. Uposlene delavce naganjajo, kakor da ni delavcev nikjer več na razpolago, a brezposelni pa delo dan za dnem neuspešno iščejo. Stroji, ki izpodrivajo delavce, so čedalje boljše, bedisi v tovarnah ali v rovih. Namesto, da bi bili blagoslov za delavske množice, jih tirajo v pomanjkanje in negotovost. Kapitalisti so glojni, državi se pa prepiramo; tako imajo tisti, ki nič ne producirajo, vega preveč drugi, ki delajo, ali so pripravljeni delati, pa vsega premalo.

Predsednik Roosevelt je zadnja leta uveljavil nekaj socialističnega minimalnega programa; opozicija se je zdaj vrgla proti njemu toliko, da bo še te pridobitve za ljudstvo raztrgala. Ako bi delavci izvolili v kongres svoje zastopnike, namesto kapitalistične, bi se začele socialne reforme izboljšavati, tako pa bodo še te, ki so v veljavi, s časoma postale brez vrednosti.

V Springfieldu je zdaj klub št. 47 JSZ edina socialistična organizacija. Naše seje so vedno dobro obiskane, lani in članice kluba delajo bodisi na domovih, klubovih ali društvenih prireditvah.

Za nedeljo 26. februarja je klub št. 47 aranžiral predavanje, na katerega je povabljen Frank Zaitz, da bo govoril o predmetu, kakršnega je obdelaval na svojih predavanjih v drugih nasebinah. To je, o svojih vstih v starem kraju in o vplivih v Evropi na Zed. države.

Jugoslovani tu in v okolici, pridite četrto nedeljo v februarju v tukajšnji Slovenski dom. Pričetek ob 3. pop. Točen sporod objavimo pravočasno.

Joseph Ovea.

Dobra beseda za Špelo

Rock Springs, Wyo. — O Speli Potovčev je moje mnenje, da Proletarec več koristi kakor škoduje. Vsak časopis priobčuje tudi humor, še celo "Cankarjev Glasnik" véasi kakšno šaljivo pove. Opis njenega poseta v naše mesto je nam všeč, le prehitro je odfrčala od tu, ker bi jo radi osebno spoznali. Danes, ko to pišem, je veselica v korist hiše božje, pa bi Špela lahko marsikoga povprašala o tem in onem in bi imela gradiva še za eno poročilo iz naše "metropole". Tudi dobitke so razdajali. Morda bi bila Špela deležna kake lepe "batiranke", če se ji ne bi toliko mudilo nazaj. Pozimi ji bi prav prišla, čeprav take spodnje "kikle" niso več v modi.

Zelo radi beremo tudi komentarje, v katerih je na kratko veliko povedanega, da zadene v živo. Zadolovljeni smo dalje s poročili iz nasebin in s članki. Taucharjevi "Sloviti možje" so poučno branje in Barbičevi dopisi nas tudi kratkočasijo. Posebno zanimiv je potopis iz starega kraja, ki ga piše Frank Zaitz. Torej Špela, le še pridi v Rock Springs!

John Pintar.

Nacionalizem je otroška bolezen: osepnice na človeštvu.

PISMO IZ CLEVELANDA

Dragi urednik!

"Enakopravnost" od 26. januarja je prinesla zanimivo statistiko pod naslovom: "Eno uro svetovne zgodovine" (največ ponos iz kakor ljubljanskega lista), ki pove, da se na svetu zgodi vsako uro 198,000 zločinov, dočim je 177,000 oseb vsako uro obsojenih. Ker ima svet 24 ur, leto pa 365 dni, bi moralo biti na podlagi te statistike izvršenih 2 milijardi, 134 milijonov in 480 tisoč zločinov na leto, dočim bi morali sodniški krogi 1 milijardo, 550 milijonov in 520 tisoč obsodb. Ker je na svetu le okrog dve milijardi ljudi, bi moral na podlagi te statistike sleherni zemljan (otročji vključeni) izvršiti najmanj en zločin na leto, in najmanj trije izmed štirih bi morali biti obsojeni. V Clevelandu na primer bi morali izvršiti okrog milijon zločinov, sodniški krogi bi pa izrekli okrog 750 tisoč obsodb. Koliko kolese se je potrolo v glavi omenjenega statističarja si lahko sam misli.

Minuli teden sem videl v filmskih novicah (newsreel) tudi militaristični cirkus, ki ga je vpriporil Mussolini za časa Chamberlainovega obiska. Mimo poglavarja fašistov in angleškega premijerja je marširalo v četverstopnih na tisoče dekčkov, v uniformah in s puškami na ramah. Musso se je ob pogledu na to živo bodočo hrmo za topove smehljaj kot zločed ter se repenčil kot petelin na gnoju; gledalec je dobil vtis da si mož domišlja, da je najmanj enak Napoleonu. (Kdo ve, ali mu kdaj pride na sčl, da je tudi Napoleon napsled doživel Waterloo in Sv. Heleno?) Chamberlain se je pa opiral na svoje neizogibno marelo ter se mirno smehljaj, kakor bi si mislil: Kdor se zadnji smeje...

Najnovejša izdaja filma March of Time (Pohod časa) je eden najboljših kar jih je bilo doslej produciranih. Kdor ga je videl, si je lahko docela na jasnem, kakšen "raj" je Hitler pripravil Nemečim, še posebej pa Židom in drugim manjšinam v Nemčiji. Vrag bi se lepo zahvalil za taka "nebesa"! Človeka stresa polarni mraz ob pogledu na zlodejstva nacijskih človeških zverin.

Barbičev dopis v prošli številki je bil za spremembo zabaven, vsaj kolikor se tiče "našega lista" na sentklerju, mene in moje delnice, ki sem jo kupil še tiste čase, ko sem — najvež! — verjel, da je tam doma poštenje in značajnost, ne zgolj navadno kramarstvo. Ampak za podatke o njihovi delniški seji se bo moral France obrniti na koga drugega. Mene ni bilo tam. Seje podjetij, ki izdajajo liste, ki so tako prepojeni iz breznačajnim kramarstvom, da v isti sapi na primer zagovarjajo povečanje neke občinske elektrarne, kakor je storila "Enakopravnost", in v oglasih, ki jih plačajo bankirji, lastniki privatne elektrarne, pozivajo

svoje čitatelje, naj "ubijejo" predlog za povečanje, me ne zanimajo. Končno bi pa moja beseda toliko zalegla kot Špela v Lemontu.

Vpriporitve A. Kobalove komedije "Denar" nisem videl — skrb za ljubo zdravje je kriva, da sem postal zadnje čase docela "nekulturen" —, razveselila me je pa ugotovitev naših domačih ocajvalcev, da je stvar "brez globočine in brez vzgojne vrednosti" in kot taka kot nalašč za "povprečne ljudi". Dolgo smo morali čakati, preden nas je obsijal žarek pozornanja, kaj najbolj prija tej "povprečni publiki": prazne burke...

Pravih, da sem v predzadnjem pismu izpuštil mnogo naših rojakov in rojakinj oz. kolegov in kolegij, ki tudi obvladajo slovenščino ali pa mislijo tako. Sur nof. Ampak jaz niti v sanjah nisem imel namena, naštetih vseh od prvega do zadnjega, ker pač nisem sestavljal nobenega seznama. Torej? (So what?)

S Proletarecom od minulega tedna si je dal opravka znani tiskarski škrat ter v poročilu o Centru iz \$15,000.00 (petnajst tisoč) napravil kar petnajst milijonov dolarjev (\$15,000,000). Ali je modra čul zgodbo o F. Donaldu Costerju-Musici?

Po "čikaskih kočmajnarjih" se mi po malem še zmirom toži. Kako pa komarji, muhe, grilji, večje in komunisti pod streho tiskarne Adrija? Upam, da je vse zdravo.

Ivan Jontez.

Os Rim-Berlin

Pod "marelo" osi Rim-Berlin so zdaj Japonska, ki je tretja vodilna članica tega vretena, dalje Manžukuo (bivša kitajska provinca Mandžurija), Albanija (italijanski protektorat), Španija, kolikor jo imajo v posesti fašisti, Madžarska, ki je nedavno pristopila v "protikomunistično" zvezo, polovico klubnka pa drže pod njo Poljska, Litvinska (ker je v to prisiljena), Rumunija, Jugoslavija, Čehoslovaška (ta ne po svoji krivdi), Turčija, Bolgarija, Grčija, pa južnoameriških republik, Švica (ki se boji nemškega napada), kneževina Lichtenstein, Belgija, ker se boji nove nemške invazije v služaju Hitlerjevega vpada v Francijo, in naštihi bi lahko še nekaj drugih dežel.

Angleški premier Chamberlain pa skuša vrediti pod svojo "marelo", a izgleda, da mu jo bodo pihala rimsko-berlinske osi raztrgale in bo nato kar avtomatično pristopil pod Mussolinijevo in Hitlerjevo.

Kapitalistična politika je mešetarska in nepoštena, ker drugačna v taki uredbi biti ne more.

Nesmiselna bitka

AFL in CIO lahko storita ogromno, da bo new deal imel kaj veljave, namesto da se prepričavne elektrarne, pozivajo

Roosevelt, Mussolini in Hitler

Na odru svetovne politike so danes v ospredju tri osebnosti: Roosevelt, ki preplaha načelo demokracije, humanitete in tolerantnosti, in na drugi strani Mussolini in Hitler, ki nastopata arogantno, provokativno in pretita s silo, ako se jima ne nudi to, kar zahtevata, za lepa.

Slednja eta neoporečna gospodarja Italije in Nemčije. Opozicije v svojima državama nimata, ker je prepovedana. Njun ukaz je absoluten. Roosevelt naobratno pa se mora boriti proti siloviti opoziciji doma, zato v vnani politiki nima prostih rok. Diktatorja to dobro razumeta in ga smešita.

Tudi angleški premier Chamberlain skuša igrati vodilno svetovno vlogo. Hvali se, da je ohranil s kapitulacijo v Monakovem mir na svetu — torej je bila žrtev (prepušitev Čehoslovaške Hitlerju) vredna namena.

Osišče Rim-Berlin Chamberlaina ne jemlje resnim — oziroma izigrava njegov takozvani mirovni namen sebi v korist. Francoski premier Daladier je na mednarodni pozornosti le podrejena vloga. Na poti Mussoliniju in Hitlerju je zdaj pravzaprav le Roosevelt vsled svojega mogočnega moralnega vpliva, in vsled mogočnega države, kateri predseduje.

Sovjetski diktator Stalin je po monakovskem paktu vzel izoliranje Rusije na znanje in Maksim Litvinov se je moral ravnati, kakor so ukazali vetrovi "monakovske diplomacije". Rusija ni pomorska sila in zato njen vpliv v mednarodnem svetu ni to kar bi lahko bil.

Roosevelt je nasprotnik fašizma. To zmerom poudarja. Toda prav nič ni verjetno, da je ameriška javnost z njim, ako bi hotel izvajati svojo politiko do skrajnosti, to je — riskirati vojno z Nemčijo in Italijo. Nasprotovanje vojni je upravičeno, kajti kakor nismo mogli rešiti svet v zadnji vojni za demokracijo, tako ga ne bi mogli v sedanjih pred fašizmom, ako nočemo najprvo odpraviti VZROKOV socialnih zla — in vzrok je kapitalistični sistem.

Demokracična Anglija in toriji

Velika Britanija se neprestano ponaša z demokracičnimi tradicijami. Toda je pod torijsko ("demokracično") vlado dopustila, da je reakcionarna Japonska vzela Kitajski Mandžurijo; da je Etiopijo pogoltnil sovražnik demokracije Mussolini; da je Edvard Beneš moral prepustiti čehoslovaško demokracično republiko Hitlerju; in da general Franco zmagaše s pomočjo Italije in Nemčije nad španskim ljudstvom, ki že nad 30 mesecev preliwa kri za svobodo svoje dežele. Angleški toriji poznajo samo eno demokracijo: za profit! Če dobička zanje ni v nji, pomagajo bodisi direktno ali pa neposredno fašizmu. Kapitalistični interesi ne morejo postopati drugače. Njim je dobiček vse. Ljudstvo pa bi lahko bilo pametnejše in ako bi bilo, ne bi glasovalo za torije in njihov profitarski, izkoriščevalni instinkt, ampak za svoje koristi.

Danes ni varno niti pisati...

Ko je Hitler obnovil militarizem Nemčije v silnejši obliki nego je bil pod kajzerjem, je stopil pred zrcalo in si mislil: "Dopadljiv si mi."

In je na to še rekel: "Odsihmal bodo morali vsi rodovi le pohvalno pisati o meni. Kdor se pregreši, smrt njegovi državi..."

Tako se je zgodilo. Niti ene dežele v Evropi ni več, v kateri bi se smelo Hitlerja ali Mussolinija tako svobodno kritizirati, kakor je to še zmerom dovoljeno v Zed. državah.

Hitler je vrhovni cenzor. Mussolini je drugi svetnik v praksi cenzorja. Časopisi bi si slednjega upali še marsikjer mikastiti, ako ne bi čital za njegovim hrbtom zaščitnik Hitler.

Moč razbijanja

Zrušiti slovo v organizaciji je lahko delo. Ustvariti jo znova pa je težka stvar.

Par bomb zadostuje in most postane v minuti razvalina. Za zgraditev novega je treba časa, napornega dela in stroškov.

Vojni aeroplani generala Franca so v Perelyju, v lojalistični Španiji, porušili v par napadih 150 izmed 500 hiš, ki jih je imejo omenjeno mesto.

Kmetu vzame veliko truda, predno postane seme nov sad, a pride toča, ki mu v par minutah vse uniči.

Ko človek napreduje toliko, da bo porazil sile uničevanja, kakršne mu danes nič ne koristijo, pač pa mu življenje grene, bo res dosegel novo dobo civilizacije.

Ali so demokracične države res za demokracijo?

Da! Ampak samo dokler bodo v njih vladale buržvazne stranke v korist privatnega profita. Ko hitro pa bi se v eni ali drugi deželi dogodilo, da pride njihov gospodarski sistem v nevarnost, bi podprle fašizem, neglede na posledice. Kajti njim ni za demokracijo, ampak za profit.

Gdansko in Memel

Poljska je velika država. Sama se prištevata k veseliam. A na morje ima samo en izhod, ki ga je dobila v svoje področje z versailsko mirovno pogodbo. V ta namen je bila Prusija razkosana na dvoje, da je srednji njen del postal takozvani poljski koridor v nemško luko Gdansko (Danzing). Mirovna pogodba tega mesta ni dodelila Poljski, ampak ga proglasila za "svobodno mesto" pod upravo lige narodov. A v bistvu je postalo poljska luka. Nemci v Gdanskem (ki so zdaj v večini naciji), dasi zgolj iz maščevalnosti, so se poljske in ligine nadvlade že otrželi, dasi je teoretično še v veljavi. Ko hitro pa mestna uprava sklene, da se Gdansko pridruži "tretjemu rajhu", padé tudi ta kontrola v vodo. Poljska je blizu Danzanga zgradila sicer svoje pristanišče Gdynia, ki pa ga izgubi ko hitro bo morala Nemčiji prepustiti koridor do morja.

V sličnih neprilikah za izhod na morje je veliko manjša Litvinska. Tudi njeno pristanišče Memel je bilo vzeto Nemčiji. Zdaj je valed maščevanja proti Litvinski prebivalstvo mesta pod Hitlerjevo zaščito postalo popolnoma nacijsko. Ako sklene, da se združi z Nemčijo, bo Litvinska brez modernega pristanišča Gdynia, ki pa ga izgubi slednja izgubi koridor in s

tem svoj novi pristan Gdynia. Litvinska je Poljski skrajno sovražna, od kar so ji Poljaki vzeli njeno glavno mesto Vilno. A v očigled skupne nevarnosti, ki jima preti od Nemčije, sta se obe deželi nekako sprijaznile in skušata biti ob strani druga drugi. Zaradi iste nevarnosti je Poljska pozabila tudi na svoje sovrašstvo do Rusije in je sklenila z njo novo pogodbo, oziroma starih pogodbam je dodala nove točke in pa pečat prijateljstva do Rusije. V povračilo pa pričakuje od Rusije, da ji bo v pomoč v slučaju Hitlerjeve ofenzive, in pa, da ji pomaga obdržati šest milijonov Rusinov pod poljsko vlado. Slednje pa je za Rusijo težavna stvar, kajti Ukrajina bi ji take politike nikakor ne odobrila.

Tako vidimo, da se razvoj po svetu suče le s stališča interesov, in da se s tega stališča lahko večerajšnji sovražniki spremene v najboljše prijatelje, ako jim skupni interesi, ali pa skupne nevarnosti tako narekujejo.

Kar se tiče interesov, bi bilo boljše, da bi jih vse dežele skupno motrile s splošnega stališča. Ampak to bi bil že "marksizem", zato se vlada rajše sučejo v odnošjih drug za drugo po starih imperialističnih, kapitalističnih vrtineh.

Knjige Cankarjeve družbe

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1939 izdala sledeče štiri knjige:

1. Koledar, z bogato vsebino in krasno ilustriran.
2. Pomlad človeštva. Spisal dr. Zivko Topalovič.
3. Taki so ljudje. Roman s francoskega predežlja. Spisal Roger Martin du Gard.
4. Španski testament. Knjiga o civilni vojni v Španiji. Spisal Arthur Koestler.

Vse te štiri knjige dobite po pošti za \$1.25, in 10c ceneje, ako jih pridete iskati osebno.

Naročila pošljite na naslov:

PROLETAREC
2301 SO. LAWDALE AVENUE, CHICAGO, ILL.

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

XVII.

Ko sva izstopila na postaji v Hrastniku, je bilo treba poizvedeti, kako priti dalje v to "kempo". Vprašala sva šoferja v avtobusa, kje je slavje pevskega zbora "Vzajemnost".

"Tja lahko gresta peš. Tu spodaj ob progi, na onemle gostilniškem vrtu."

V nekaj minutah sva bila doli.

Ob zidu železniške proge je bil na lepem vrtu zgrajen začen oster za govornike, orkester in pevske zборе, okrašen z rdečimi zastavicami. Pred vhodom je bil velik slavolok z napisom "Družnost!" Govorniški spored je bil končan. Čestitke pevskega zboru "Vzajemnost" št. 1, v katerem so premožarji, sta prinesla v imenu ljubljanskih sodrugov dr. Celestin Jelenc, iz Maribora pa bivši socialistični poslanec s. Petejan.

Za vse prireditve te vrste, za shode, parade itd., je treba dobiti dovoljenje. Govornike se mora naznaniti policijskemu uradu več dni pred datumom prireditve. Oblast si pridruže pravico izreči prepoved tudi zadnji moment, čeprav je prej priredbo dovolila. Tako je na primer storila v Celju. Socialisti so pripravili vtedelavski koncert, na katerega so prišli delavski zbori in gostje iz vseh krajev Slovenije — par skupin celo s posebnimi vlaki. Dopolne bi se vršil pohod, nato kratak govorniški spored in nato koncert; slavje bi zaključili s plesno zabavo. Oblast je prošjo prirediteljskega odbora odobrila in ta je začel s pripravami in oglašanjem. Ko pa so bili vsi že v Celju, pripravljene, da prično s sporedom, je oblast slavje prepovedala. Ljudstvo je bilo silno nejevoljno. Marsikdo se je kregal nad pripravilnim odborom, češ, čemu se ni prej pobrigal in določno poizvedel, ali bo prireditve dovoljena ali ne. Jezili so se upravičeno, kajti imeli so stroške in pokvarjen "week-end" v vsakem oziru. Ampak pripravilni odbor ni bil kriv. Zanesel se je na prvotno dovoljenje in na "srečo". Vsakdo, ki tam kaj prireja, ve, da mu lahko shod ali slavje prepovedo zadnje minuto, ali pa ga razpuste ko je že v teku.

Slavju tridesetletnice delavskega pevskega zbora "Vzajemnost" 24. julija v Hrastniku oblast ni delala neprikl. Nagajalo pa je posebno popoldne deževno vreme. Dopolndne je poslušal govore poleg množice vladni komisar, kateremu so bili itak že prej naznanjeni, a mora biti zraven, da kdo ne reče vmes kaj takega, kar je proti zakonu za zaščito države. Seveda je vsakdo pazil na svoje besede. Človek ne bi verjel, kako so se tam vsi ti delavci naučili govoriti tako, da tisto, kar izražajo, je socialistično. ne da bi bile besede ščuvavne. s kakršnimi pa se itak ničesar ne doseže nitj v deželah, v katerih ima govornik na odru pravico uganjati "revolucionarnosti" po svoji mili volji. V Zed. državah imamo v tem bogate izkušnje. In imajo jih iz povojne dobe tudi v Jugoslaviji — na Slovenskem posebno še v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku.

Na slavje v Hrastniku sva z Angelo prišla nenaznanjena. Oziroma, mislila sva tako. Ivan

Vuk jim je namreč brez najine vednosti sporočil, da jih obišče. Zastopnik ljubljanskega socialističnega delavstva dr. Jelenc je prišel v Hrastnik z dopoldanskim vlakom. Vprašali so ga, če naju pozna. Seveda. "Najbrže ju ne bo," so rekli, ko je vlak potegnil s postaje. Prišla sva z naslednjim, dr. Jelenc pa je med tem že izvršil svoj pozdravni govor in se vrnil. Tako ni bilo na slavju nikogar, ki naju bi osebno poznal. Sodrugi v Zagorju, s katerimi sva se seznanila že prej, so imeli tega dne doma rudarski zborovanje in potem sejo zadruge, zato jih ni bilo v Hrastnik.

Usul se je prvi dež. Vsi smo se zatekli pod dreve in pod streho. Le orkester je vztrajal toliko časa, da je odigral svoj komad. Kmalu je posijalo spet sonce. "Vzajemnost" — zbor rudarskih delavcev se je pripravil. Začila je delavska pesem. Delavske pesmi so v Sloveniji dovoljene, ne pa Internacionalna. Lokalni fotograf je nato uvrstil pevec za sliko. Fotografije je snemala tudi Angela. Nekdo je naju ogovoril. Bil je steklarski delavec mladi Franc Bentl, tajnik pevskega zbora "Vzajemnost" št. 2, v katerem so steklarji in delavci iz kemične tovarne. Dejal je, da se mu je dozdevalo, da ni sva domačina, in to je sklepal potem še bolj po njenem fotografem aparatu. Predstavil je naju s. Karlu Malovrhu, ki ima službo župana v Hrastniku, in njegovemu sinu. Kmalu smo bili vsi prijatelji. Predsednik pevskega zbora rudarjev s. I. Ivanc je nama pravil o težkočah, ki jih imajo pri svojem delu na kulturnem polju, ki pa so zgolj političnega značaja.

S. Bentl je naju povabil na oder. Član orkestra je dal signal z godalom in množica se je spet strnila. Nato naju je Bentl pozdravil in predstavil, ni pa rekel, ko me je povabil na oder in ne ko je naju predstavil ter stopil z odra, ali naj ljudem kaj rečem ali ne. Počutil sem se kakor kaka stvar v kletki v zoologičnem vrtu, an Angela menda tudi, zato sem riskiral prelom postave, ki ne dovoljuje nenaznanjenih govorov in rekel na kratko to in ono. Tudi Angela je rekla prav besedi. Nato sta nastopili obe "zajemnosti" skupaj, da je pesem mogočno orila.

V tej družbi rudarskih, steklarskih in kemičnih delavcev, njihovih žen, sinov in hčera, je nama postalo resnično prijetno. Žal, da sva se morala pripraviti na odhod, kajti ta večer sva hotela prisostvovati v Trbovljah komediji "Nobene žene več". Kajti videti predstave in koncerte delavskih kulturnih društev sva malo imela. S sodrugi v Hrastniku svo se dogovorila, da se vrneva naslednje jutro ogledati ti steklarno. Poslovlila sva se od novih številnih znancev in sev rnila na postajo, kajti vlak je imel vsak čas priti. "Ravno ko sva prišla na peron, se je vtila zopet ploha. Množica spodaj na vrtu se je spet razbežala pod streho. A po dežju pride sonce. Drugi dan so mi pravili, da so ljudje večinoma ostali na slavju do poznega večera.

Koliko naj nam plača Mehika za zemljo, ki ni naša?

Mehička republika je razlastila ameriške veleposesnike, ki so lastovali tisoče akrov rodovitne zemlje vsaki. Razdelila jo je peonom. Do tu

je vse v redu. Zemlja je mehika in je naravno, da mora služiti mehiki- mu ljudstvu. Kapitalizem v Zed. držav pa je svojo vlogo v Washingtonu primoral posredovati. "Zemlja ni mehika posest, ampak onih, ki jo lastujejo v zemljiških knjigah." je bil advokatski argument. "Ker ste jo vzeli, jo morate plačati," je bil ukaz ameriške vlade. Na sliki je Lawrence M. Lawton, član komisije za reguliranje meje med Zed. državami in Mehiko, katerega je Rooseveltova administracija pooblastila za posredovanje pri določanju cene za zemljo, katero naj mehička vlada plača "oropanim" ameriškim veleposesnikom.

Tudi v Trbovljah je bilo veliko dežja. S postaje sva šla po klancu kar peš. Ko sva bila sredi pota, je nama bilo žal, ker nista na postaji šla v avtobus. Zdelo se mi je, da je pot dolga tri milje, kajti bilo je po nalihih silovito soparno. Kmalu sva začela srečavati procesijo ljudi, ki je ni hotelo biti konec. Zdelo se mi je, da je šlo mimo najmanj tisoč ljudi, in videla sva jih, kako so se manjše skupine pomikale od nekega poslopja tudi v onokraj ceste in druge od ravno taji po stranskih potih. Napis na poslopju mi je povedal, da je to Sokolski dom. Spodaj pod domom, po telovadišču in travi, sva videla sodček pri sodčku: zdelo se mi je, da so nekoliko večji kakor ameriški četrtnjaki. Pisa so torej v tej soperiki veliko popili. Restavracija in gostilna Sokolskega doma je bila še zmerom polna gostov, enako gostilniški vrt; strežaji in strežajke so pridno nosili gostom gulaž, šunko, kruh in pivo. Gosta pri najini mizi je Angela vprašala, kaj je bilo danes v Trbovljah. "Tombola. Velika reč, množica ljudi, le plohe so nagajale. A bilo je dobro vseeno."

Tombola je zdaj v Sloveniji v modi kot sredstvo za dohodke. Gasiška društva, Sokoli, katoliške organizacije itd. se jih poslužujejo. Glavni dobiček v Trbovljah je bilo pohištvo za tri sobe. In to ne kako staro, nego novo pohištvo! Tudi drugi dobitki so bili dobri. Ni čudno, da privabljajo take tombole množice tudi iz sosednih krajev. Na neki tomboli v Kranju je bil glavni dobiček avto — nov avto češkega izdelka. Taki in drugi bogati dobitki dajejo prirediteljem sicer sročake, še več pa dohodkov, torej se tombole izplačajo.

Ko sva se malo ogledala okrog po Sokolskem domu in po ljudeh, sva šla po glavni poti dalje v klanec. Morda je to ne le prvič nego tudi zadnjič, da sva v Trbovljah, torej si jih je treba ogledati čimboljše.

V globel je legal mrak. Spet sva začela srečavati množico, ki je šla iz naselij navzdol po cesti. "Vprašala bom nekoga, kam zdaj gredo," je rekla Angela. Ze precej časa je nama sledil deček. Morda je mislil,

da koga išče, pa nama bo na uslugo. "Kam gredo ti ljudje?" ga je vprašala. "To je trboveljska promenada," je odgovoril tako ravnodušno, kakor da bi morala to razumeti sama od sebe. Tudi v Ljubljani sva jo opazila. Ob gotovi uri zvečer se vsuje po Aleksandrovi cesti proti Tivoliju množica, ki prepreže vso cesto. Torej je masno promeniranje v običaju tudi v Trbovljah. Deček je dobil za svojo uslugo par dinarjev za zmrzlo (sladoled).

Poisкала sva Delavski dom in kapila vstopnice za predstavo. Prodajalec je bil radoveden in naju vprašal odkod prideva. "V Hrastniku sva bila, in prej v Ljubljani." Se ni bil zadovoljen. "Sta bila že tudi v Zagorju?" Pritrdila sva. "Sta iz Amerike?" Nekdo Zagorčanov mu je pravil, da sva jih obiskala. Pozna naju tudi iz poročil v "Delavski Politiki". Krepro je nama segel v roko, a imel je delo in ni bilo časa za nadaljevanje pomenka. Veža je bila polna, dvorišče in gostilna tudi, a dvorana je bila še prazna. Tiskan spored je naznanjal, da se prične predstava točno ob 8. Manjkalo je še 20 minut. "Najbrže prično nočaj nekaj pozneje, ker se bodo ljudje zaradi vročine zakasneli," mi je pojasnil nekdo. In filmska predstava je bila ravnokar končana. Kajti zadruga delavskega doma obratuje tudi kino.

(Dalje prihodnjič.)

ABRAHAM LINCOLN

Dne 12. februarja je praznik obletnice Lincolnovega rojstva. Listi so tega dne polni člankov o velikem pokojniku, ki je bil na čelu republike v najkričičnejšem času in jo ohranil enotno.

Ko je Lincoln živel, je imel zanj le malokateri list dobro besedo. Večinoma so ga ljuto napadali zaradi njegovih liberalnih nazorov, ker so se bali, da je Lincoln nevaren ekonomskim privilegijem posejajoče-

ABRAHAM LINCOLN

ga sloja. Iz istih razlogov napadajo danes Roosevelta. Veliki dnevniki v vzhodnih mestih so smešili Lincolnov liberalizem, njegovo človekoljubje in pobijali njegove govore. Časopisje v južnih državah pa je toliko po njemu radi njegovega boja proti telesni sužnosti.

L. 1860. je bil izvoljen za predsednika Zed. držav. Južne

države ga niso hotele priznati in se ločile. Nastala je civilna vojna, ki je trajala štiri leta. Povzročili so jo ekonomski interesi. Južne države so hotele suženjstvo ohraniti. V vojni so bile poražene in črnci so nehali biti privatna svojina.

Lincolna so napadali časopisi dalje na jugu in v industrialnih središčih na severu. Ako bi bil živel še nekaj let in bi umrl naravne smrti, bi ga reakcija diskreditirala kakor skuša diskreditirati vsakega, ki brani ljudske interese pred izkoriščevalci. Tako pa je Lincolnu na višku njegove slave vzel življenje atentator. Od onega dne je postal ne le zgodovinska osebnost, ampak izmed vseh najbolj oboževan in čaščen predsednik te republike.

Boj, ki ga je vršil za pravice človeka, je bil težak, kakor je danes. Privilegirani sloji so mogočni kakor so bili taktat. Privatna svojina in pravica izkoriščati ljudstvo so jim najsvetejši zakon.

Telesno suženjstvo v južnih državah je odpravljeno. Črnci so na papirju svobodni že okrog 75 let. Ampak ekonomsko so večinoma še zmerom sužnji. Stotisoče jih živi v bedi. V južnih državah so izkoriščani do skrajnosti. Komfort jim je neznan stvar. Zelo znan pa jim je glad.

Madež telesnega suženjstva je v tej deželi izbrisan tri četrto stoletja. Sistem izkoriščanja, ki zasnuje milijone ljudi, pa je ostal. Ljudstvo je odpravilo telesno sužnost. Prav tako ima moč odpraviti sedanjni sistem, kajti kakor je dejal Lincoln, "ljudstvo Zedinjenih držav je vrhovna oblast v Zedinjenih državah. Tej oblasti se morata ukloniti kongres in vrhovno sodišče..."

Od ljudstva v Zed. državah je torej odvisno, kdaj odpravi še drugi madež suženjstva.

Ameriška reakcija razljutena za boj

(Nadaljevanje s 1. strani.)

odobrava njegovih napadov na totalitarne (fašistične) države. Časopisi v Italiji sugerirajo, da bi bilo treba preiskati Rooseveltovo glavo, kajti mogoče je otroška paraliza tudi njo zadela, ne samo njegove noge! Te vrste napadi so v svetovni politiki nekaj izrednega. Priobčevani so seveda po nalogu italijanske vlade in ameriški poslanik v Rimu je zahteval od nje pojasnilo.

"Neameriške aktivnosti"

V pomoč tej propagandi proti vsemu, kar je progresivnega, je bil lani posebno odbor za pfeiskovanje "neameriških aktivnosti". Načeljuje mu reakcionarni demokratični kongresnik Dies. Določeno vsoto je že porabil in zahteval je novo, da nadaljuje z odkrivanjem "komunizma", kateri je okužil že ves new deal. In res, kongres je temu odseku skoro soglasno podaljšal življenje še za eno leto vzlic opoziciji iz bele hiše. Vsa ta propaganda je pripravljana na prihodnjo volilno kampanjo. Toriji hočejo, da se zvezna vlada spet preseli na newyorški Wall Street, kjer je bila do leta 1930.

Slaba nagrada

Roosevelt je ameriškem kapitalizmu v tej krizi silovito pomagal. Izvlekel ga je iz anarhije. Ampak toriji mu niso hvaležni, ker zagovarja tudi ljudske interese. Leta 1930 je imel priliko stopiti ameriškem kapitalizmu temeljito na prste. Kapitalisti so bili omoten od kraha v svojih vrstah in ljudstvo bi Rooseveltu one dni odobrilo vsak korak. Priliko je zamudil in zato se mora sedaj "new deal" boriti na življenje in smrt.

Šest let nadutosti

Hitler praznuje letos 6-letnico svoje diktature. Smatra, da je Nemčijo dvignil kviško in se je boji ves svet. V resnici se boje v Parizu in v Londonu njegove nadutosti manj kakor nevarnosti, kaj bo, kadar on propade.

Neuspešna "marela"

Chamberlain roma po Italiji in Nemčiji, da izprosi mir v Evropi. V resnici daje s svojo taktiko le potuhlo diktatorjema Italije in Nemčije.

ALI NEMČIJA RES IŠČE SPORAZUMA Z MOSKVO?

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Hitler pojesti vse kar je rekel zoper Rusijo in skleniti z njo "prijateljstvo". Tudi je bilo nevrjetno, da bi tak sovražnik "boljševizma", kakor je Mussolini, bil kdaj hotel imeti stike z Rusijo. Toda ko je prevzel vlado, je bila Italija prva izmed veselih, ki je poslala svoje vojne ladje na prijateljski obisk v Leningrad. Sklenil je z USSR res dobro trgovsko pogodbo in do etiopske vojne in še pozneje je Rusija pošiljala v Italijo posebno veliko olja in žito. Sedaj so odnosi med Italijo in Rusijo seveda hladni. Toda bili so časi, ko je Mussolini rekel pokojnemu socialistu Vanderveldu, da se naj uči manir od sovjetskih diplomatov. Vandervelde, ki je zastopal pred leti pri ligi narodov v Genevi belgijsko vlado, je Mussolinijeve zastopnike demonstrativno insultiral v protest na njihovo preganjanje socialistov in komunistov v Italiji.

Vojna z USSR draga stvar

Druga verjetnost je, da so v Berlinu izračunali, da bi bila vojna z Rusijo zaradi Ukrajine zdaj ne samo riskirana, ampak predraga stvar, tudi če bi Nemčija zmagala. Kajti Nemčija bi morala v Rusijo bodisi preko Poljske, ali pa preko Madžarske in Rumunije. To ni enostavno. Nemčija bi se s tako vojno izpostavila nevarnosti popolnega izčrpanja, kakor bi Francija in Anglija počeli z njo spet kar bi hoteli, kakor sta po svetovni vojni. Ako v Berlinu sklepajo s tega stališča, so se za enkrat odločili ohraniti svojo oboroženo moč

proti vladama v Parizu in Londonu. Lahko, da dobe od nju veliko več z lepa, kot bi mogli od Rusije v vojni. Zato se trgovska posvetovanja med Rusijo in Nemčijo neuračno že več tednov vrše in v Moskvo je bila poslana trgovska komisija.

Interesi več kakor načela

Ako in kadar sovjetske Unije sprejme kako tako pogodbo z Nemčijo, jo bo sklenila vsled svojih interesov. Nemčija bi ji morala predvsem zagotoviti, da bo v slučaju vojne med U. S. S. R. in Japonsko nevtralna, kar pomeni, da bo morala na svoj protikomunistični pakt z Japonsko pozabiti. Prelomiti vladam pogodbo, kadar jim tako boljše kaže, je igrača. Časti in trgovskega poštenja današnje vlade — oziroma večina vlad, več ne pozna. Zato so pogodbe krpa papirja takoj, ko se vladi zazdi, da je postal ta ali oni pakt za njeno državo brez praktične vrednosti.

Japonski militarizem poudarja, da je vojna z USSR neizogibna. Ako hoče zavladati nad Azijo, ne sme trpeti poleg sebe nobene druge velesile. Vsled tega se je odločil, da mora Rusija stran od Pacifika in z daljnega vzhoda sploh. Ako res pride do te vojne, bo za Rusijo nepopolnoma koristi, ako ostane Nemčija nevtralna. In tako že ta sovjetski interes sam na sebi daje možnost, da bi bila Moskva pripravljena skleniti z Nemčijo ugodno trgovsko in politično pogodbo, če pokažejo v Berlinu za to resno voljo.

Vse to so seveda še zmerom največ ugibanja, ki pa prav lahko postanejo resnica.

V soboto 11. marca bo večer za smeh

Chicago, Ill. — O tridejanski komediji "Venere" je pr. vzročitelj v Detroitu pisal Frank Česen v "Prosveti" med drugim: "Občinstvo se že dolgo ni toliko zabavalo kakor ob tej priliki. Skoro sleherni dialog in monolog je bil spremljan s salvami smeha in aklamacij. Rojak D. je trdil, da je zmčil tri robove od samega smeha. Seveda je bilo tudi nekaj takih, ki bi rajše uživali dramo, toda vse je nemogoče zadovoljiti. Sicer se pa glede tega ne more nihče pritožiti, kajti v prošlih desetih letih smo preigrali toliko, da bi nas lahko zavidele mnogo večje naselbine. Na našem odru so bile podane opere, drame, farse, ljudske igre, burleske, komedije in burke. V kolikor so razmere dopuščale, so prednjačile delavsko-propagandne igre.

Igralci "Venere" so častno rešili svojo nalogo. Vsak je bil na svojem mestu. Vloge so bile srečno izbrane in poleg tega so bili pa vsi "stari mački" — sigurni v nastopih, prilagodeni kretnjam in mimiki, nekateri kar z lastno tehniko. Ocene ne bom pisal, ker sem sam sodeloval v igri, toda kdor bi se je lotil, bi imel težko nalogo."

Frank Česen je režiser te igre. Igralci iz Detroita jo pod njegovim vodstvom vprizore v Chicagu v soboto 11. marca ob 7:30 zvečer v dvorani SNPJ.

Ta prireditve vs vrši pod pokroviteljstvom kluba št. 1 JSZ prebitak pa se deli v pomoč španski lojalistom in polovico v tiskovni sklad Proletarca.

Prvotno je bil ves namenjen Proletarcu, ker je v finančnih stiskah; toda vsled sedanje situacije v Španiji je potrebno, da pomagamo borec, ki trpe za našo skupno stvar pod pezo fašistične intervencije. Tako bo ta prireditve torej ne samo nudila občinstvu priložnost videti fino vprizorjeno komedijo, ampak tudi pomagati v dva koristna namena. Vstopnice v predprodaji so po 40c in 50c pri blagajni.

Prijatelj Jereb, ne gre kar tako

Rock Springs, Wyo. — Dovolite mi mav brostora te vam naznanim te me je celi deden gvava bolevala.

(John, najboljši je, da jo bova rajše bolj domače urezala, kajti posnemati Špelo je težko delo zate in zame. Torej vnaprej "po naše — oziroma, po domače. Ur.)

Mislil sem si: nekaj se bo dogodilo — nekaj novega. Pa dobim brzojav od Špela, da pride k nam. In še celo, da me obišče v Blairtown, kjer je moj dom. Sem star pečlar. Zaradi tega se ženski jako bojim. Če le ne bi bila Špela kaka tercijalka, naj bi le prišla. Drugače pa je nerodno, ker nočem verskih pridig. Napisano je še veliko; urednik, če hočeš, pa kontakaj.

John Jereb.

Delo in naloge

Kdor spozna potrebo kakšnega dela in pravi danes "Hočem", jutri se mu pa že ne zdi važno, pojutrnjem se mu pa ne ljubi, ne bo nikdar storil nič velikega. Ne odlašajte tistih del in nalog, ki morajo biti dana izvršene.

JOHN in THERESA HUAN

vabita na slavje

PRVE OBLETNICE

NJUNIH GOSTILNIŠKIH PROSTOROV

V SOBOTO 11. FEBRUARJA 1939

Dobra postrežba. — Fina zabava. — Izvrstna godba

2611 S. TRUMBULL AVENUE, CHICAGO, ILL.

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Silno zanimivo! Fašistična "Ameriška Domovina" je dne 30. jan. poročala, da so imeli španski lojalisti 200.000 tujezemskih vojakov. To so ji kajpada sporočili njeni posebni reporterji iz raznih španskih front. Svetovnemu listu se namreč ni treba zanašati na škarje in na tuje viře, ker svoje lahko plača.

Uradna ameriška katoliška cerkev je za ameriško nevtralnost v Španiji — seveda v prilogi fašistov generala Franca, Mussolinija in Hitlerja. Kaj neki bi rekel Mesija, ako bi spet prišel na svet, da odréši človeka? Sovražnika krščanstva gazijo pod zastavo generala Franca katoliško ljudstvo — ne le gazijo, ampak izkoriščajo in koljejo.

Jaz nisem nikoli "v pravem". To moji kritiki zmerom najprej glasno poudarijo. A potem udarijo po mojih kritikah. Kako se to vjema? — K. T.

Pravijo, da je bil glavni tajnik JPZS v Milwaukeeju zavarovan samo za vsoto \$2000. To je napačna ekonomija.

Anton Grdina zatrjuje, da napiše odgovor Franku Barbiču lahko na vsak njegov dopis brez pomoči reverendov v najmanj 15 minutah. To pomeni, da je Mr. Grdina jako inteligentnega mož.

Komunistična stranka je legalna stranka. Je za demokracijo, za new deal, podpira Roosevelta in je za ohranitev sistema kakršne je, dokler ga ne zavre večina. Kako potemtakem to, da skoro vsak komunist vsepovsod taji, da je komunist? To je nam navadnim ljudem res težko razumeti. — Ravodred.

Tudi "Am. Slovenec" poroča o grozovitostih v Španiji. V izdaji z dne 31. jan. pravi med drugim: "... drhali ponovno razbijale cerkve in morale duhovščino ... anarhisti divjajo po celi severni Kataloniji..."

"Am. Slovenec" se zmerom oglašja 300 svetih maš "v življenju in po smrti" za vse, ki pristopijo v "Mašno zvezo za Afriko". Maše — ako bi kaj pomagale, pa so v resnici potrebne Afričanom, ker jih krščanstvo uklepa v sužnost. Ampak maše so pač kšeft. Sveti Peter se zanje prav nič ne briga, kakor ne ameriški demokrati in republikanski veljaki na razne prošnje, čeprav so jih aplikanti zasčitnikom drago plačali.

I. Bukovinski piše v Glasu Naroda, da je bilo v Pittsburghu v slovenski cerkvi sprejetih lani v edinozveličavno vero 48 novorojenih "paganov" in dodaja, da je to "zelo malo v primeri s prejšnjimi leti."

V Pittsburghu je imel novo mašo Daniel Cadonič. Kaj drugega naprednega se v naselbini ni dogodilo.

"Am. Domovina" trdi, da sodnik Lausche dobro ve, da bi bil izvoljen za clevelandskega župana, samo če bi kandidiral. Sili ga, naj to prihično izrazi. Frank Lausche seveda ni prepričan, da bo izvoljen, če kandidira, in to je vzrok, čemu se ne podaja v nevarnost. Ko bi tako "dobro vedel", kakor vesta Pirc in Debevec, si ne bi pomišljal. Frank ve le, da bi mu tak političen poraz uničil še to karijero, ki jo ima.

V Chicagu izhaja približno leto dni komunističen dnevnik "Daily Record", a taji, da je komunističen. Je le za new deal. V lanskej volilni kampanji je podpiral demokratsko stranko in pa gotovo "ljudske prijatelje" v republikanski stranki. V sedanji kampanji za županske volitve v Chicagu hvali župana Kellyja, katerega so pred par leti komunisti nazivali za morilca, ker je njegova policija v So. Chicagu streljala v jeklarke delavce, ki so bili na stavki. "Daily Record" je zvest oportunistični politiki svoje stranke. "Radnički Glasnik" in "Naprej" poročata, da so slovenski,

hrvatski in srbski delavci dali "Daily Recordu" \$500 podpore. Za takšno nedelavsko glasbo je to vsekakor preveč. — Pika.

"Naprej" poroča, da bo federacija SNPJ za zapad. Pennsodelovala "pri skupnem slovenskem dnevu" vseh slovenskih organizacij, "ki se bo vršil letos v Pittsburghu. Predpriprave zanj vodi štab, ki izdaja "list naprednih hrvatskih radnika, Radnički Glasnik".

"Mnogi zastopniki (na seji federacije SNPJ za zapadno Penno) so se čudili, da ni več zanimanja za slike (ki jih je snel Jacob Zupan) in za razmere v starem kraju, kjer naš narod trpi pod posledicami Stojadinovičeve samovlade." Tako piše pittsburski slovenski list z dne 31. jan. V resnici je zanimanje za filmske slike iz starega kraja veliko. Grdina je imel v Pittsburghu natlačeno dvorano. Povsod, kjer so njegove ali druge filmske slike iz Jugoslavije predvajane, je polno posetnikov. Nobene teh slik ne kažejo razmer v starem kraju, ali zatiranje našega, ali hrvatskega naroda. Tudi socialni motivi so redki v njih. Premier Stojadinovič jih ne bi cenzuriral, če bi mu bile dane v pregled, ker predstavljajo v glavnem kraje, procesije, parade, božja kota in pa sorodnike ameriških Jugoslovancev. Kajti za propagandistične filme je treba že igre, ali pa snemati slike v stavkah (ki jih v Jugoslaviji ni), napade na stavarjke, bedo, garanje kmetov itd. Filmi, kakršni so iz Jugoslavije predvajani v Ameriki, so torej zgolj sentimentalne vrednosti. Pokojni Anton Aškerc je v pesmi slovenskih delavcev v Ameriki (Ameriški druž. Koledar, letnik 1939, stran 155) zapisal med drugim:

Ameriko imamo v čisti pu na skrivaj nam (t)he srčne misli uhajajo čez morje in stari svet... čez morje sinje in široko, čez morje burno in globoko uhaja čisto rosen naš pogled.

Sentklarski svetovni dnevnik poroča na prvi strani z debelim tiskom: "Kot nam poročajo iz stare domovine, je bil dr. Anton Korošec, bivši notranji minister, izvoljen za predsednika senatne zbornice. Torej ni res, kot se je pisalo od nekaterih, da so dr. Korošca brcnili od vlade."

Seveda je res! Senat je v Jugoslaviji samo okrask, ne pa parlament, in predsedništvo senata samo služba, ki donša dinarje, ne pa kako besedo v vladi. Ta novica v "A. D." je poleg neresničnosti zanimiva tudi zaradi "krasne slovenščine".

Detroitški škof je baje predlagal slovo in delavskih unijah, zato naj pokoplje vse, kar je protiameriško: socializem, fašizem in komunizem. "A. D." piše, da so besede tega škofa "globoko posegle v ameriške delavske vrste..." Tako torej: imamo neslogo, krizo, WPA in "new deal", ker se ne znamo otresti socializma, fašizma in komunizma ter se oprijeti amerikanizma.

"Amerikanski Slovenec" se jezi nad dopisniki, ker hočejo svoje priveditve zastoj oglašati. Zelo dolg editorial je priobčil v grajo proti takemu zastojemskemu lunču. Izpregovoril je korajžno besedo, ki pa ne bo v sedanjih okolščinah prav nič zalegla.

V soboto k Hujanu

Chicago. — V soboto 11. febr. bosta John in Theresa Hujan privedila zabavo k prvi obletnici otvoritve njune gostilne. Več pove oglaš v tej številki.

Kongresniki hranijo

Varčevati je treba, pravijo demokrati in republikanci. Pa so odjedli kruh ne sebi, ampak najbednejšim med bednimi.

AMERIŠKO STARO ZELEZO V POMOC FAŠISTIČNIM VLADAM

Zedinjene države imajo železne rude in starega železa toliko ko dozdaj še nobena druga država na svetu. Glavni trg za naše staro železo so Japonska, Nemčija in Italija. V vseh zapadnih državah amerike Unije se staro železo izvaša na Japonsko. Tam se ga preliva v municijske svrhe, za vojne ladje in v druge pripomočke

japonskega imperializma v njegovi invaziji po Kitajskem. Na sliki so piketi v pristanišču Long Beach, Calif., ki demonstrirajo proti nalaganju ameriškega starega železa v pomoč Japonski; kupila ga je japonska vlada, oziroma japonski industrialci. Ladje železo drugače vseno nemoteno izvažajo.

Kritična analiza na Barbičev odgovor "Obracun vrnjen Jauchu"

Cleveland, O. — Najprvo naj tu omenim, da si naslova "obračun" nisem jaz izbral. Moj prvotni naslov je bil "Odmev iz Clevelanda". Uredniku se je zdelo potrebno, da ga je spremenil. Ne vem zakaj? Ali je po njegovem (uredniškovem) bolj učinkovit ali vzbuja večjo pozornost, ne vem?

Torej Barbič je že na božični dan vedel, da se bom oglašil v Proletarcu. Možno, tudi jaz sem se malo ustavljal na dotični priveditvi in smo se prijatelji tudi o njegovem dopisu v Prosveti pogovarjali in da sem jim rekel da mu bom odgovoril.

Sedaj pa kaj piše Barbič uredniku Proletarca: "Čul sem, da je poslal Jauch precej surov dopis proti meni. Zelim, da ga mu priobčite."

Torej tukaj že ve, da sem poslal dopis, "precej surov dopis". Kako je to izvedel? In da je dopis precej surov.

Jaz nisem pisma nikomur pokazal predno sem ga oddal na pošto.

Pravi: On želi, da ga mi priobčijo. Malo nižje pravi, Jauchov dopis je bil v prejšnji številki. Čemu ga je priobčil v Proletarcu, je Jože sam.

Tudi Barbič je vedel, ko je čital opombo ur. Tam je za njega dovolj povedano. Dalje: "Proletarec" pri vsej tej stvari nima nič opraviti, kar na kratko omenja v svoji opombi tudi urednik.

Zadnjega stavka jaz v opombi ne najdem. Pač pa mi je urednik to osebno pisal. Zda si pa vstvarite logiko: Barbič je priporočal uredniku Proletarca, da moj dopis priobči. Sedaj se pa čudi, da ga je Proletarec priobčil. — Ali se je torej Barbič vprašalo za dovoljenje? In se mu obenem povedalo, da je dopis precej surov? Pravica do kritike. Seveda prav gotovo. Za tak izboren kulturen program: petja pevskih zborov, eulogičen nagovor in dobro podana igra. Pa ne imeti lepše besede kot: "jara kača".

Kaj je sploh jara kača? To ve menda tudi le on sam. Zares zelo nežna opazka. Dalje pravi: Tudi tole bi rad omenil. Če kdo govori in piše in dela vse s skisanim obrazom, ni moja dolžnost njemu ugajati, ampak pisati tako, kakor jaz mislim. Koga on s tem misli, mi je silna uganka. Če znam še čitati moram priti do zaključka, da je Barbič mislil sam nase. — Dalje: Ni potrebno, da bi vzel vsakdo kako mojo stvar za špikanje ali hvalisanje, ampak kakor je napisana. Višek filozofije, res očen človek bi moral biti, da bi ta stavek razumel.

Nadalje pripoveduje o nekkih koledarjih, ki jih je nekje prodajal. Jaz se gotovo nad tem ne spodtikam. Ampak v dotičnem dopisu 15. dec. v Prosveti koledarji niso nič omenjeni. (Pa ne da bi bil kdo videl F.

Taucharja slogan: Dobro delo — se samo hvali.)

Kar se pa tiče "napredne miže" pa pravi, da je bila le šala. Torej France se je le malo pošalil? V tem, ko smo mi izkazovali pieteto nemu naših velikih mož Ivanu Cankarju ob 20-letnici njegove smrti. Nam so ginjenja solzile oči, ko nam je Kristan, prijatelj pokojnega podal v besedi njegovo duhovno sliko. Ne, France take slavnosti niso za šale. Ni ga pred katerim bi jaz padel na kolena, pravi Barbič. Koga tukaj misli? Cankarja ali koga? Ali sem ga jaz k temu nagovarjal? V mojem dopisu ni bilo nič takega, da bi se moral Barbič pred komu poniževati, še posebno sem naglašal, da se je vsakdo lahko vsedel kjer je bil prostor. Zagovarjal sem celoto omenja kot naših gostov.

Če pa misli Kristana, kar je nadalje v dopisu razvidno, mu jaz zagotovem, da je Kristan zadnji, kateri bi imel tako častihlepje, da bi moral pred njim kdo padati na kolena. Toliko ga že poznam.

Tudi slavnost se ni vršila za Kristana. Gotovo pa, da je moral tudi on biti užaljen, ne zaradi svoje osebe, ampak v splošnem do svojega velikega prijatelja in sodelavca v boju za lepšo uredbo človeške družbe. In ta žalitev pride še od osebe, katera trdi da sledi slavljenca idealom.

O tistem biznisu pa tudi jaz ne trdim, da si Barbič s tem svoj kruh služi, o, nikakor ne. Dr. Kernov angleško-slovenski besednjak tolmači besedo: business (biznes) posel, opravke, delo, obrtnija, trgovina. Torej ker je bil France najet, da igra na harmoniko, je bil to njegov posel ali opravilo, ali kar že hoče od navedenih izrazov.

Dalje vidim "marelo". Da, marela, moja marela, katero sem jaz shranil za deževne dni — prišla je prav tudi Barbiču. Ko pride na Molekove opazke v Prosveti: da Barbič v metropoli med sodruzi ni priljubljen, si jemlje s. Poljšaka za ščit, kateri ga je zagovarjal in kateremu je on uslugo hvaležno vrnil.

Tudi tukaj je Barbič v zmoči. S. Poljšak ni bil od nikogar napaden, kajti on je prvi kritiziral taktiko nekega pevskega društva. Nato mu je predsednik dotičnega društva odgovoril. Zdelo se je tudi Francetu potrebno, da se tudi on oglasi in priskoči Poljšaku na pomoč. Po mojem mnenju ni bilo treba ne Barbiču ne "naprednjakom" pri C. U. v tem sporu Poljšaku pomagati. On je kritiko odprl in je moral vedeti kako se bode zagovarjal. Kar se je tudi zgodilo.

Nadalje pride do Kristana in pravi, da smo bili že dostikrat v boju za njegovo dobro ime. Jauch seveda med te "sme bil" ni štet. To se mi je tudi že od tam očitalo, kjer si je Barbič izposodil moje "marelo". Res se ne morem dosti pohvaliti s tem. Prvič sem le navaden mizar in ne čišnikar oziroma

Če se me za moj dopis oziroma odgovor na nespodobišarjivosti, nič zato. Preteklost me je izučila, da se takele osebe ne, zavistneže in štrebarje ne sme prijemati s svileni rokavico. V boju se še vedno držim prislovice, katero smo se učili organizirani delavci v stari Avstriji: "Greife nicht in's Wespen nest, und wen du greifst so greife fest."

JOSEPH JAUCH.

(Opomba.—Ko je s. Jauch poslal odgovor Barbiču svoj prvi dopis, smo mu svetovali, da naj ga priobči v tistem listu, v katerem je bil sporni dopis priobčen. To bi bil najpametnejši odhod, ki ga s. Jauch ni hotel upoštevati. Vseled našega načela, da se svopode izražanja ne sme nikomur omejevati, smo Jauchov dopis priobčili v Proletarcu, kakor je želel.

Glede nadova v Jauchovem prvem dopisu tole: Naslove običajno pišejo uredniki na podlagi vsebine dopisa, ali novice. Naslov "Obracun z Barbičem" je bil torej v zvebinu Jauchovega dopisa popolnoma v skladu, ker je označeval smisel dopisa.

Ime Etbina Kristana se ne bi smelo vlačiti v to polemiko. Ne v Proletarcu, in ne v Prosveti ga ni nihče šalil. Izposojati si ga za ščit v prid neumnega klepetanja je nespametno in vrh tega je to resnično žalitev človeka, ki ni še nikoli iskal malenkostnih bojev.

Neumestna je v gornjem dopisu tudi Jauchova opazka, "da zna brniti čast in poštenje svojih sodrugov." Iz nje bi nepoučen čitatelj sklepal, da jih napada "Proletarec". Resnica je, da ne s. Jauch, ne kdo izmed drugih sodrugov, ni bil v tem listu napaden, kar se poštenja tiče. Napaden pa je bil kajpada Barbič in je odgovoril in Jauch zdaj odgovarja nazaj. Te vrste polemike so morda zanimive, morda niso. Vprašanje je, ali so koristne namenu, katerim služimo vsi sodruzi, pa najsiho Jauch, Barbič, ali pa urednik tega lista.—Urednik.)

LISTNICA UREDNIŠTVA

Iz te številke je moralo izostati precej važnih dopisov, med njimi Snojve raznoterosti, poročilo iz severne Minnesote, dopis iz Pittsburgha o "vseslovenskem kongresu", poročilo Jennie Dagarinove iz Clevelanda, Taucharjevi "Zaslužni možje" (že v tretjič), kratka Jontezova jezikovna razprava, nadaljevanje Filipovičevega kritičnega dopisa, seznam prispevkov oziroma poslanske članarine Prosvetni matiči itd.

Skušali bomo razpodeljevati, oziroma pripraviti v bodoče gradivo tako, da bo za dopise čimveč prostora.

Slovenski delavski center ima \$15.000.000 kapitala. Petnajst milijonov je visoka vsota. Tudi Ivan Jontez jo je opazil, kar omenja v svojem pismu v tej številki. Škrat, pravi Ivan, in on ve, kako lahko se pripeti. Zaslodiš ga šele ko je list že tiskan.

Zadnje številko smo imeli veliko truda. Snežni vihar je zametel pota. Tiskarna, v kateri "drukamo" Proletarca, je tričet ur daleč s poulično v lepem vremenu. Zda je bila kar pet ur daleč. List smo vseeno izdali ob času, dasi sta morala dva člana urada (Drusler in Zaitz) in pa stavec Joseph Košak, ki je v tem nesrečnem vremenu dočel svoj 64. rojstni dan, delati vsaki mnogo ur daj kot potrebnih, in to s potjo na delo in z dela. Za nikogar izmed nas ni bilo časa za spanje.

Tako se je urinila napačna vrstica v kratki članek na prvi strani "Veliko gradiva, ali pa premalo prostora..." Dalje v potopis, ki ga piše F. Z. Na par krajih je namesto Zagorja omenjen Hranjnik. In pa petnajst milijonov namesto petnajst tisoč.

Kdor hoče biti socialist, mora poznati in razumeti socializem.

Listen to the Yugoslav Radio Hour of PALANDEGH'S TRAVEL BUREAU AND FOREIGN EXCHANGE Station WWAE. Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago. — Har. 3096

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Avtomatična plinska peč
Stane manj za nakup
Stane manj za uporabo
NAPRAVI BOLJŠE OBEDE... HITREJŠE... Z MANJ DELA

* Poleg tega, da stane manj za nakup in manj za uporabo, avtomatična plinska peč prihrani ure kuhinjskega dela.

Nove plinske peči imajo avtomatično kontrolo za vročino v peči, ki napravljaja konec "pažnji na peč" — drži peč pri ravno pravi temperaturi, katero zahteva vaš recept — zagotavlja, da bo vsaka jed, kuhana na peči, popolna.

Novi pražilec velike hitrosti pečejo meso bolj mehko — bolj okusno — v krajšem času. In novi gorilci za vretje na vrhu se tudi prižgejo avtomatično — samo, da se obrne zaklopka, in vam dajo kolikor hočete vročino V TRENTUTKU.

Oglejte si sami, koliko bolj udobno je kuhati na avtomatični plinski peči. Našli boste krasen nov vzorec, ki bo odgovarjal vašim potrebam, ki bo primeren vaši denarnici. Oglejte si cevaši imptrebam, ki bo primeren vaši denarnici. Oglejte si popolno zalogo plinskih štedilnikov v najbližnji prodajalni Peoples Gas družbe.

MODERN COOKERY... CONSTANT HOT WATER... SILENT REFRIGERATION... GAS HEATING THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

SANS PEUR ET SANS REPROCHE

Zvonko A. Novak

Ko sem se zadnji teden po opravih mudil v uredniški pisarni tujak...

Ker se Taucharjeve vrstice z Jontezovim dopisom vred vsaj deloma nanežaja na novi slovensko-angliški...

Ker so take in slične razprave bele vrane med nami, je iskreno pozdraviti Taucharjev poskus...

V takih in sličnih pisanjih je treba predvsem imeti jasne pojme o predmetu, ki se razpravlja...

Slovnica nas uči, kako naj pravilno in enotno pregledno besede svojega jezika...

Besednjak je zbirka besed, razvrščenih v abecednem redu. V njem je najti le besedno razlago...

Pravopis je zbirka pravil, po katerih nam je pravilno in enotno pisati naše besede...

"Slovensčina nima še nobene resnično prave avtoritete in črkanju vseh slovenskih besed...

Tik pred svotovno vojno je bila naša književnost s Cankarjem, Otonom Zupančičem, Vladimirom Levstikom...

stajen, čeprav smo imeli še zmerom to ali ono pravopisno prasko v namerke...

Tiste razmere so Brezniku porinile želo brezobzirne diktature zlasti na polju našega pravopisa...

To moje mnenje potrjuje tudi dr. Glanar, ko piše na koncu uvoda k svojem "Slovarju slovenskega jezika"

"Sestavljeni SP — Slovenskega pravopisa — so pač še sami spoznali, da z njihovim delom vprašanje slovenskega pravopisa še davno ni rešeno..."

Nejasnost v načelih in premalo poznavanje tradicije našega "pravopisa" in sistema in tendence jezikovnega razvoja...

Zdaj pa naj se spet vrnem k Taucharjevemu izjavljanju!

Glava "lj" in "nj" sta neoporečna in neizbežna svojčina slovenskega jezika se odnekdaj. Uvedli ju niso učeni pisarniki...

Nasi bratje Hrvatje pišejo in govori "sunce" in tako tudi pridevnik "pun". Mi pišemo "poln", a izgovarjamo pa "po(v)ln"...

Rad vprašanja, ali naj pišem "solnce" ali "sonce", smo imeli prav točno peresno svajo že v starem kraju...

Vse to me dovaja k zaključku, da je pravilneje pisati "solnce" kakor pa "sonce". In ker se po naključju baš sedaj mudim v sestavljanju našega novega leksikona pri besedi sun, naj za primer navedem to besedo...

Tik pred svotovno vojno je bila naša književnost s Cankarjem, Otonom Zupančičem, Vladimirom Levstikom, Govekarjem, Ivanom Tavčarjem, Detelom, Golarjem, Pugljem, Kristanom, Opeko, Josipom Debevcem, Pinčgarjem in še mnogimi drugimi našimi pisci in pevci v bujnem cvetju...

Ali se naj cerkvena premoženja obdavi? Odbor episkopalne cerkve za upravljanje cerkvenega penzijskega sklada pravi, da ima Roosevelt tak načrt za rokavom...

Unija avtnih delavcev v Buffalo, N. Y., se je soglasno izrekla proti razdiralni taktiki Homera Martina in bo podpirala CIO in večino eksekutive.

Ce hoče kdo sam biti hlapec, mu ni zameriti, druge tlačiti v hlapčevstvo je pa podlost, katere ni nikomur treba prenašati.

ca; ogorel od solnce; (v. z.), solnčni bog, zlasti Apolona; od zore do mraka; from sun to sun (pesniška raba); solnce njegovega življenja; zračni; sijajnost; sijaj, slava, sila, moč.

sun (izg.), adj. solnčen (sončen); solnčni sistem; solnčna stran; solnčno svetleče; hram, koder se obožuje solnce; solnčen dan; solnčno življenje; solnari; veder; jasen; srečen; sijalen; svetel; slaven; silen; močen; ogorel; prisojen; izpostavljen solncu, na solncu, proti solncu obrnjen.

sun (izg.), v. t. & p. p. sunned (izg.), p. pr. sunning), solnčiti (sončiti); izpostaviti solncu ali solnčnim žarkom; na solncu sušiti, greti, zračiti, goditi; v. l. solnčiti se; na solncu sedeti, ležati, izpostaviti se solncu. (Potem sledi precej zloženik, ki so v splošni rabi.)

sunny (izg.), adj. (comp. sunnier (izg.), superl. sunniest (izg.)), solnčen (sončen); solnčen dan; solnčno podnebje; veder; jasen; vedro; jasno nebo; srečen; vesel; srečna; vesela stran našega življenja; svetel; svetlo jutro; svetel; kodri zlatih las; iskren; iskrena mladost. (Pride se.)

Predavanje o starem kraju Springfield, Ill. — Nedavno smo imeli priliko videti filme iz naših rojstnih krajev...

Gotovo je, da je imel sodrug Zaitz priko videti in slišati marsikaj zanimivega v krajih, koder se je mudil med promogarji in drugimi delavci v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju ob Savi in drugod...

Torej sodrugi in ostali rojaki iz mesta in okolice, in iz sedmih naselbin, vlijudno ste javljani na ta shod. Sodrug Zaitz je dober govornik in gotovo je tudi, da je z zanimanjem opazoval razmere v stari domovini in drugod po Evropi...

Utem vam samo še toliko povej, da če se me nabo večerna šola in kratki saj enjav perjeva na "tabolšo stran", bom šur ta reportarski žab zgrabiva — pa bo zavolj mene spet ankat za uselej nastov tapragmah u naših cajtengah.

Ta tejdni nism šva akul bizmusmanov, zato sm pa imeva dost cajta enjav pozvejedt kok se kej rihajto nam ldeje u družtavh. Tku sm zadnč natevta na precej uliku družno članice društva "Nada", kso imele posebno sejo za perpravit cev program neh maškardne vesele, kse bo veršila u zbotu osmtnajsta februarja u SNPJ dvoran, kar i seveda glih na pustno zbotu zvečer. Jest jem nism tuv ne povejedat, kuga mje rojil poglav, k je za tako rejč zmezdrej bolš, da človk naskrivš narđi. Jest sm se na tihm namreč udločiva, dem šva na neh maškardno zabavo; to po posebno še zato ksm slišava, da bjo dajale prov zlo fajm prajze tistm maškardam, k jih bojo sodniki udbral za nanarboš. Jest se nam neč posebn šemla; napravla sem tku ket ponavaj. Tud marelo m izeva zboj, ksnkol zagvišn na ve, kdej se bo dež uliv... Reportarske bukuce in blajbesm bom imela tud u točnu, da bom lohk hiter use popisava kar bo zanimivga med maškardam n med drugm nem podobnim.

John Goršek st.

Nova uprava SDC Chicago, Ill. — Na obnem zboru SDC v soboto 4. febr. je bil izvoljen novi direktorij ali uprava Slovenskega delavskega centra, ki se je konstituiral sledeče: Frank Alesh, predsednik; Frank S. Tauchar, podpredsednik; Joseph Drasler, tajnik; Filip Godina, blagajnik; Anton Garden, zapisnikar; Justin Zajec, Rok Božičnik in Angela Zaitz, pregledovalci knjig; Frank Zaitz, ravnatelj.

Frank Sodnik, Chas. Pogorelec, Vinko Ločniškar in Alvin Rak niso več kandidirali v upravo. Novi upravni odborniki so Jos. Drasler, Justin Zajec, Rok Božičnik in Frank S. Tauchar. Upravni odbor ima devet članov.

L. Zakrajškova firma praznuje 20-letnico Potniška firma Leo Zakrajšek v New Yorku praznuje letos 20-letnico svojega poslovanja. V svojem pismu sporoča, da so se naši rojaki obrnili nanjo bodisi glede potovanja v ali iz starega kraja, v pošiljanju denarja, v izravnavanju dedščin in imovin tu in v Jugoslaviji, v 50,000 slučajih.

Cenzura in "kiste" Neki časopis v Sloveniji je pričel pod naslovom "Kam izvažamo zaboje" sledeče: "Izvoz naših zabojev, ki jih izdejujejo velike žage v Sloveniji, gre ves v Palestino. Izvoz organizira škofova žaga v gornjegrakem okraju." (Vse ostalo je cenzurirano.)

VČASIH JE LUŠTNO BLO...

Piše Špela Potovčen

Zadnje sej an par idi pertožičez mojo špraho kokce; jo nucam u cajtengah, da jo prov tešku zastopjo. Mečn imajo tud nekeje prov, zato nam neč djal, k nemaram sama sebe zagovarjat. Toj namreč pravica narodnikov, da lohk kikejo zavol pivate ucajtengah. Al jest pa še ureglih mislim, da tapravo špraho nucam, ksm se jo naučile u stam kraj.

U čelo rejsi m čast hodiva, ozkoma m je žlehnoba ulik bel ša u glavo ket pa ti ti paragorčiči kso u ščelkih bukavah. Zato sm seveda bel kidala gnoj n pa krave movzla. Kej očka zvejud, da me hodjo ponoč fantie klient, mej pa u bizmusu spravju. Kupu mje nov koš, n je noter naložu povhni prest n žeml. "Zdej pa le pejd po svejt," i djav "debs kakšn dnar nardiva predn se umežiš."

Sm sej začev nov življene zame. Predajava sm preste n žemle po Goreščim, Dolenskm, Notranskm, ter clu na Štajarskm n Primorskm. Uluk sm mogva preterpet u tem bizmusu zraun tga, da sm nosiva prov zlo težak koš ke akul. Ankat sej perpet, da mje tam na Tolmiskm an zlodjev "oštja" koš u sem žemlam n prestam prekacnu, kar mej seveda prov na salamensk pogrel. Čeb nabiv zlaufov, ga b šla šur nabuhala, čej biv prov tak ket an taprav bik!

Ksm tku skor po našm cejlem svejt hodiva, ni čudn, da enjav učas tud po rejbsku zavijem. Zdej sm tud začeva u tavečno šolo hodt, kjo imamo u šikag zastojn, da se ankat za uselej pošten opitlm zavol krajnske špraha; n mislim, da se enjav že pozna — da sm še slab ket sm bla dozdej...

Sploh pa ni čudn, če se kdo pertožičez moje čekanje; saj se zadne cajte tud tadrugh šprahstrij peglajo po cajtengah zavoltega kdo i bel kunšten, n se clo šimfajto, da uben hudič nazna slovniče. Zato jest mislim, dej narboš kar naravnost pokranski pisat — to je tku ket zdej govore po usej dravsk banovnin. Šur, da usaka vas enjav dergač ulče n zavija, zato me anakter rejs tešku zastopjo, k kar ke počez use "krajnske" podšpraha (lokalne dialekte) nucam... Špasen sem pa zdej tist bravec, k pravijo, da skor neč nazastopjo moje storje. Jest, revca, sm pa vos cajt mislina, da ubedn drujg nazna tku fajm pokrajnski pisat ket jest — namreč prov za use Krajnce.

Na podlžg useza tukej dopernešnega b človk sodu, dej špraha u mojih storjah juniverzalna, splešna; oziroma "use ke počez", ket se ta rejč povornj na potovčnen način zapíše — zato smatram, da jo saj potavejčnem tud skor usak zastop.

Utem vam samo še toliko povej, da če se me nabo večerna šola in kratki saj enjav perjeva na "tabolšo stran", bom šur ta reportarski žab zgrabiva — pa bo zavolj mene spet ankat za uselej nastov tapragmah u naših cajtengah.

Ta tejdni nism šva akul bizmusmanov, zato sm pa imeva dost cajta enjav pozvejedt kok se kej rihajto nam ldeje u družtavh. Tku sm zadnč natevta na precej uliku družno članice društva "Nada", kso imele posebno sejo za perpravit cev program neh maškardne vesele, kse bo veršila u zbotu osmtnajsta februarja u SNPJ dvoran, kar i seveda glih na pustno zbotu zvečer. Jest jem nism tuv ne povejedat, kuga mje rojil poglav, k je za tako rejč zmezdrej bolš, da človk naskrivš narđi. Jest sm se na tihm namreč udločiva, dem šva na neh maškardno zabavo; to po posebno še zato ksm slišava, da bjo dajale prov zlo fajm prajze tistm maškardam, k jih bojo sodniki udbral za nanarboš. Jest se nam neč posebn šemla; napravla sem tku ket ponavaj. Tud marelo m izeva zboj, ksnkol zagvišn na ve, kdej se bo dež uliv... Reportarske bukuce in blajbesm bom imela tud u točnu, da bom lohk hiter use popisava kar bo zanimivga med maškardam n med drugm nem podobnim.

TISKOVNI FOND PROLETARCA III. IZKAZ

- Tromsald, Minn. Agnes Slak 25c. Sygan, Pa. Lorenz Kaučič \$3.25. Frederickstown, Pa. \$t. 288 SNPJ \$1.00. Waukegan, Ill. Po 50c: Frank Miheve in Frank Peadir, Anna Mahnikh 30c, skupaj \$1.30. Girard, O. Po 50c: Joe Cveibar (Sharon) in Peter Jaklevich; po 25c: Anton Pšiler (Cortland), Vincent Habič (Warren), Anton Rostan, Louis Blazich in John Jakelj; Louis Racič 10c, skupaj \$2.35. (Poslal John Tanek.) Detroit, Mich. Klub št. 115 JSZ \$2; po \$1: Joseph Kotar, Frank Citen, John Plachter; po 50c: Geo. Wesskovich; po 25c: Anton Steffler, Anton Anžiček, Jack Ločniškar, Joseph Devyak, John P. Jurd, Elizabeth Plachter, Mary Knez, John Kralj, Anton Potokar, Joe Kern, Louis Wokach, J. Centa, Frank Modie, Louis Lapajne, Frank Baloch, Mae Knez, Math Urbas, Louis Korosec; Louis Citar 20c; po 10c: John Crnkovich, Anton Krizanik in Joseph Wesel, skupaj \$10.50. (Nabrala Mary Knez.) Chicago, Ill. Št. 86 SNPJ \$5.00. Cleveland, O. August Komar \$1.05; po 50c: John Govekar, Maggie Tanček, Joseph Konestab, Anton Babich, Valeria Wess, Martin Pokelšek in Jennie Dagarin; po 25c: Mike Trebec, Janez Okornija, Jacob Zele, Frank Breskvar, Neimenovan, V. Salmič, Louis Spehek, Nick Fumich, Felix Strumbelj, Joseph Jauh, Frank Volkar in Helen Volkar; po 15c: Frank Dugar; po 10c: Mr. Perusek, Prijatelj, Frank Zakrajšek, Julia Oblak, Joe Dular, Rose Vičič, Mato Grečenič, Neimenovan, John Prinčič, Jerry Rožanc in John Breznikar, skupaj \$8.80. (Poslala Jennie Dagarin.) Parkhill, Pa. Jacob Gabrenja 75c. Gillespie, Ill. Št. 178 SSPZ \$1; po 25c: John Krainz, Mike Lobe, Paul Jesich, Tilbe Luketich, skupaj \$2.00. (Poslal John Rugel.) West Newton, Pa. Joseph Zorko 50c. Detroit, Mich. Po \$1: Peter Benedikt, Andy Grum Jr., A. Naprudnik, M. Potočnik, Joe Černe in Anton Mayer; po 50c: R. Potočnik, Paul Oceplek in Joe Koršič; po 25c: Matt Klariček Sr., Louis Korosec, Frank Smerduk, Joe Smale, P. Padar, Anton Grum, Frank Režnik, Joe Grum, Anton Anžiček, Joe Bräkey, Jack Gorup, John Debeuc, Mary Bernik, Lovrence Sluga, Joe Koss, Anna Koss, Joe Kolšir, Frank Car, Jos Hočevar, Frank Kresc, Mary Benedict, Mary Knez, Anton Jurca, Frank Cesen Sr., Frank Oblak; Mary Jurca 10c; Neimenovan Šc, skupaj \$14.10. (Nabrala Peter Benedict in John Plachter, izročil Frank Zaitz.) — Lista Frank Zaitza: Joe Kotar \$2; po \$1: Neimenovan, Omira Cafe in Frank Gaber, ker je bil poražen pri kandidaturi za podpredsednika Slov. nar. doma, skupaj \$5.00. So. Chicago, Ill. Po 50c: Frank Gorenc, Joseph Kosich, Steve Malnarich Jr., Joseph Vucich, George Delismavich, Steve Malnarich Sr., John Ivančich, Carl Z. Bozich, Frank Vidmar, John Koshar, Joseph Kuhelj, Frank Kosič, Joseph Rodovanich, Mi-

ke Stambulich in Louis Mender; po 25c: Mike Zatkovich in John Kosich, skupaj \$8.50. (Nabrala Joseph Kosich in Frank Gorenc.) Cleveland, O. Po \$1: Neimenovan, Frank Močnik, Frank Klementič, John Filipič, Math Mesec, Mike Trebec in August Komar; po 50c: Milan Medvedšek, Peter Valenčič, Jos. Pah-jednik (?); po 25c: James Kos, Frank Suhadolnik, Joseph F. Durn, Vincent J. Jan, Neimenovan, Tone Skopinov, Frank Slajko, Andy March, Felix Strumbelj, Leo Jevc, Adolph Hiler (?); Andy Mele 17c; Anton Kovarič 16c; Benito Mussolini (?) 10c, skupaj 12.42. (Nabral Louis Zorko.) La Salle, Ill. Klub št. 4 JSZ \$1; po 50c: Joe Jakie, Frances Novljan in Joe Novak; po 25c: John Stroll, John Mečlar, Joseph Certalich in Jennie Dergan; Frank Novak 5c, skupaj \$3.55. (Nabral John Stroll.) Morrisville, Pa. Federacija SNPJ \$2; po 25c: Frank Shuster, John Zorko, Anton Zoranik in Matt Marovich; Louis Gorenc 5c, skupaj \$4.05. (Nabral Anton Zornik.) Belleaire, O. Fed. SNPJ za vzh. Ohio in zap. W. Va. \$5.00. Moon Run, Pa. Nabrano na seji Federacije SNPJ, zap. Penne \$8.25. (Poslal Jacob Ambrozich.) Roundup, Mont. Martin Mežnaršč 25c. Duluth, Minn. John Kobi 25c. Rock Springs, Wyo. Frank Grum \$1.00. Vandling, Pa. Joseph Čebular \$1. Plover Point, O. Št. 181 SSPZ \$1.00. Los Angeles, Calif. Frank Novak 80c. Chicago, Ill. Katie Hrvatin 70c; Kristina Turpin 60c; Joe Omerza 20c, skupaj \$1.50. Girard, O. Fed. SNPJ za vzh. Ohio in Penno \$5; Anton Bogolin 50c; po 25c: Joseph Joz, John Bogstaj, Joe Germ, Joe Zlogar, Frances Mihevc, Josephine Cvetbar, Frank Verbie, Anton Brelih, Anton Kikel, Blaž Sankovich in Joe Cveibar; po 10c: Evankovich in Anton Vlah, skupaj \$8.45. (Nabral John Tanek.) Johnstown, Pa. Po \$1: John Bombach in št. 712 SNPJ; John Brezovec 50c; po 25c: Anton Gabrenja, Frank Podboy, J. Gabrenja, Janj Zabrice, A. Vidrih, John Jančar, Lawrence Langerhoke, Jennie Langerhok, John Rak, Frances L. Rak, Martin Volejak (Dunlo), Frank Kunstek (Dunlo), Frank Kaučič (St. Michael), Joseph Widmar (Bon Air), Frank Jacoby, Joseph Culkar; Jennie Dimic 10c, skupaj \$6.60. (Nabral John Rak.) Canonsburg, Pa. Viktor Shel 50c; Frank Samsa 40c; Tony Samsa 30c; po 25c: Ignac Tomšič, Joe Sedmak, Frank Drenik, Frank Bozich, Tony Strajnar, Anton Petrovič, Anton Luštrick, Mike Skitl, Frank Pogorelec, Leonard Lenassi, Joseph Bizjak, Justin Martinič in Marko Tekavec; Jacob Vehar 15c; po 10c: Andy Martinič, Frank Martinič, Joseph Plavec in Josephine Benik, skupaj \$5.00. (Poslal Marko Tekavec.) Cleveland, O. Po 25c: Frank Močnik in Frank Suhan; po 10c: Louis Skube in August Kužnik, skupaj \$70. (Nabral Joe Dolgan.) Pittsburg, Kans. Fed. SNPJ \$2.00. Skupaj v tem izkazu \$125.12, prejšnji izkaz \$60.96, skupaj \$186.08.

meriki brez pomena. Slovenski delavski tisk jih je razgaljal preje nego takozvani "stalinovci". In vrh tega, slovenski delavci v Ameriki so podvzeli akcijo v pomoč španski REPUBLICI, ne pa kakršnikoli posamezni struji v Španiji. "Proletarac" je obzoral trockisti v Španiji, kakor jih ob-o-ja v Zed. državah, n ob enem tudi teko komunistično strujo, ki je poročila "trockiste". Zato inženirju Gustinčiču nismo po godu. Hvali le čva čuopisa, o katerima m'šli, da čužita NJEGOVI komunistični struji. On je najet propagator. Vseled bedastih frakejkih bojov, ki so jih cejali med delavskimi sloji posebno tuji agenci, je španija silovito tnpela. Poraze vseh teh zmot žanje VES delavski razred v Španiji, ne samo anarhisti, trockisti in stalinovci, ki so vsi skupaj manjšina.

CHICAGO, Ill. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v soboto 11. marca v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Prvoletni večer kluba št. 27 JSZ v soboto večer 25. marca v sobi št. 1 SND na St. Clair Avenue.

Waukegan, Ill. — Predavanje v soboto večer 18. marca v SND, pod avspicijo kluba št. 45 JSZ in organizacij Prosvetne matice.

WAUKEGAN, ILL. — V soboto 18. marca zvečer predavanje v SND o Evropi. Predavatelj Frank Zaitz. Avanzira Prosvetna matice.

CHICAGO, Ill. — Koncert "Save" v nedeljo 30. aprila v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert "soc. "Zarje" v nedeljo 30. aprila v SND na St. Clair Avenue.

Waukegan, Ill. — Prvomajska proslava kluba št. 45 JSZ v nedeljo popodne 30. aprila v SND.

CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ in Zarje v drugi polovici junija na Močilnikarjevi farmi.

Waukegan, Ill. — Piknik kluba št. 45 JSZ v nedeljo 30. julija.

CHICAGO, ILL. — P'knit v korist Proletarca v torek 4. julija pri Keglu v Willow Springsu.

Ne kupujte ničesar, kar je bilo izdelanega na Japonkem!

MILLER'S CAFE

5205 St. Clair Ave., Cleveland, O. Fino pivo, vino in krganje. Vsak petek ribja večerja, ob sobotah kosnja. — Fina postrežba. Dobra godba.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON OFFICE HOURS: 2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily At 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212 At 1858 W. Cermak Rd 4:30-6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100 Wednesday and Sunday by appointments only Residence Tel: Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

BARETINGIC & SON

POGREBNI ZAVOD Tel. 1475 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stano za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ica) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceur in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno Telefoni: CANAL 7172-7173 1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

Protect The Wagner Act!

The stage in Congress is being set for a double-barrelled attack on the Wagner Act. Interests hostile to the Labor Relations Law are using the press, the radio and every other channel of public information to misinterpret its provisions, its aims and accomplishments ever since it became a law in 1935.

In the face of this attack the full force of the labor movement must be mustered to preserve the Wagner Act. Whatever minor deficiencies in the administration of the Board may have served to irritate labor unions during the five years of its existence, we are confident, could be rectified without much effort. Basically, nevertheless, the Wagner Act is sound and the welfare of the workers and of the nation requires that it be preserved intact in its present form.

Most of the criticism directed at the Wagner Act is manifestly unjustified. The charge that the Act is "unfair" to employers because it is "one-sided" is untrue. The Labor Relations Law guarantees workers a right which the employers have always enjoyed—namely, the right of organization and of collective bargaining. Certainly the Act does not deprive employers of similar legitimate rights. It only removes one of the many inequalities that still exist against labor under present state and federal law.

The Labor Relations Act has not increased industrial strife, as is unjustly charged. The actual experience of the Act really began in April, 1937. During the first eight months of 1938, less time was lost on account of strikes than in any comparable period since 1931. And some of the strikes that did take place were due to no other reason but the fact that many employers obdurately refused to comply with the Wagner Act.

On the whole, the NLRB decisions have been fair and they have been upheld by the courts. The Board's powers are based on those of the old and successful government agencies like the Interstate Commerce Commission and the Federal Trade Commission. Nevertheless, the critics of the NLRB have never raised a sound objection to the prerogatives with which these trade and commerce agencies were endowed by law. The truth of the matter, however, is that those who criticize the Act and would now rip its teeth out by amendment have always been opposed to its basic provisions.

Analyzed closely, the restraints which its amenders would put on the Labor Relations Act would paralyze all essential union activities, would so nullify the Norris-LaGuardia Anti-Injunction Act, and leave employers free to violate the basic provisions of the Act and sign contracts with dummy organizations. At bottom, the purpose of nearly all these amendments is to weaken the unions and to prevent effective collective bargaining. Any amendment at this time, it is an open secret besides, would result in renewed court battles and increased industrial unrest and strife.

The responsibility for repelling this attack rests first of all upon the American workers. They must take the leadership in defense of their "Bill of Rights"—the Wagner Act. The National Labor Relations Act shall not be destroyed through amendment. — Justice.

Abraham Lincoln

In a pamphlet entitled "Abraham Lincoln, A Real American," Daniel W. Hoan, Socialist mayor of Milwaukee wrote: "No ruler of any nation was or is more beloved throughout the world than Abraham Lincoln. He was not only loved by every school child and by the humblest of American citizenry, but travelers tell us that his picture may be seen hanging even in the crude and weather-worn cabins of the peasants in far off lands.

"Lincoln was not only the dominating figure of the grave crisis through which he passed, but an example of manhood, simple justice and human kindness which is an inspiration today to the childhood and common citizenry everywhere.

"Why this great awe and love for Lincoln? It was because in his daily and official life he was the very embodiment and exemplification of human kindness, justice and brotherhood."

CHAMPION OF THE WORKERS

President Lincoln not only entertained a profound bond of sympathy for the struggling toilers but may be charged with being a propagandist in their behalf.

In his famous reply to a committee of the Workingmen's Association of New York about one year before his tragic death, he reiterated what he had often said before, namely, "LABOR IS PRIOR TO, AND INDEPENDENT OF CAPITAL. CAPITAL IS ONLY THE FRUIT OF LABOR, AND COULD NEVER HAVE EXISTED IF LABOR HAD NOT FIRST EXISTED."

ITALIAN BREAD POOR TO PAY FOR DUCE'S WAR

One of the major reasons for Italy's desperate attempt to end its expensive war against the Spanish Republic is revealed in the increasingly perilous economic situation in Mussolini's regime. So dangerous has the financial condition in Italy become that the quality of food given to the people has constantly deteriorated, as the Fascists work to save money through the use of a poorer grade of flour and other vital grains.

Since orders were issued in Italy in the autumn of 1937 forbidding the sale of unadulterated flour and requiring white bread to be made of wheat flour containing an admixture of maize or meal of peas or beans, there has been no end to the complaints about bad bread.

Reactionaries Mobilize Against Appointment of Amlie to I. C. C.

The attempt to block approval of Thomas R. Amlie, Progressive from Wisconsin, as a member of the Interstate Commerce Commission which was made in Washington by a solid lineup of reactionary Republican and Democrat Senators, was not entirely unexpected.

Amlie has been connected with farm movements in Minnesota and Wisconsin for many years. For this the Tories lost no time in branding him a "radical" and "dangerous" to them, and the interests they represent.

EXPECTATION

Nothing is so good as it seems before-hand.—George Eliot.

REMEMBER!

At the time of the Yugoslav Socialist Federation's Convention back in 1934 a group of Detroit comrades, members of our Branches there, came to Chicago to present the play "Kamnom" as part of the Convention program.

The play was staged at the Sokol Havlicek Hall before an audience of about 800 people.

A though conditions today are somewhat changed, the not so much that we couldn't repeat that successful performance, for the interest among our people for good plays still prevails. Branch No. 1, JSF, has invited the Detroit players to come to town with their recent successful production, "Venus", a Slovene comedy in three acts.

The play will be staged at the SNPJ Hall on Saturday, March 11. Tickets are already out and a large-scale advertising campaign undertaken in which we expect to enlist the aid of all our members.

Spread the word around — help sell tickets — and lets give Detroit a real welcome with the hall jammed.

La Follette Committee Charges Employers, Thugs to Blame For Strike Violence

The strikebreaking racket, which has brought wealth and power to "Stinkfoot" McVey, "Benny-the-fink" Bergoff, and other notorious finks, received what may be its death blow as the Senate Civil Liberties Committee announced it would seek legislation prohibiting anti-labor employers from using agencies whose practices have made the fink business "notorious."

In a 202-page document, Sen. Robert LaFollette and Sen. Elbert Thomas placed the blame for much of the violence in American labor relations squarely on the shoulders of corporation executives who have not hesitated to employ underworld characters with known criminal records to attack peaceful, striking workers.

The report covers hearings of the committee conducted during the past three years. It lists 35 detective agencies and 180 strikebreakers who help form the grimy army of underworld thugs utilized by big business to fight unionism.

Voice of What People?

The "World's Greatest" Journalistic Hypocrite.—The Chicago Tribune, in spite of the smarting gibes and cynical laughter of practically every self-respecting journalist and everyone who knows anything about the nation's press, continues to call itself the "world's greatest newspaper."

It carries this same ostentation over to its radio station, WGN, which blandly announces itself as the "voice of the people."

We leave it to anyone who has followed the Tribune record during recent years to judge how much stock to take in this "voice of the people" contention of WGN.

JUST RIGHT

"How's business? a passer-by asked the old scissors grinder. "Fine," he said. "I never saw things so dull."

LIFE

From the point of view of morals, life seems to be divided into two periods: in the first we indulge, in the second we preach.—Will Durant.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

The annual meeting of the Slovene Labor Center, Inc., was held last Saturday evening at the Center. A number of comrades interested in this institution attended and heard reports from the Secretary, Frank Zaltz, who gave a financial statement for 1938, which was somewhat improved over 1937. Charles Pogorelec reported on the upkeep and management of the building, and Frank Alech on general conditions and happenings. Quite a few remarks were made and some suggestions offered to make the Center the real gathering place for our people, and a general good spirit prevailed. It is hoped that the various units which utilize the facilities of the Center, will continue to do so, and that the activities in and around it will increase. The mortgage has been reduced considerably and it is very desirable that it be cut still further. Friends and sympathizers are asked to purchase additional shares and to utilize the quarters to every advantage. The outlook for 1939 looks very promising. The cleanliness of the institution and the outward appearances are a credit not only to the stockholders, but to the community as well, and add much to the value of property in the neighborhood.

Sweden has long been known as a monarchy where the Socialist and radical movements have transformed the country into a reasonably good habitat. We have always prided ourselves in knowing that Socialists have played a prominent role in bringing about improved conditions and their political and economic ideas have been well received. There now comes a disturbing report that the Swedish King was in Berlin the other day and that he decorated Germany's number two man, Mr. Goering, with the highest Swedish decoration. Why a King of a fairly reasonable government should decorate the thugs of another Fascist country is inconceivable, except, that it shows the tendency to infest the Swedish land with Fascism, and that the Swedish King looks to the German thugs to do this work. We have reason to disapprove such decorations and to issue a warning to the Swedish people that their royalty has sympathies for the Fascist cause and that they can look forward to the transmission of Fascism to Sweden. What else can such decorations mean? Can one King be different from other Kings? Are not the bluebloods all seeking to prolong their power? The Swedish people should protest this act of their King.

LET WAR BE AN OPEN QUESTION

Among Socialists there are those who are raising their voices to demand a clear statement of the Socialist party's war position.

The "Advocate" takes this opportunity to dissent.

We do not believe that a clear-cut statement on war is either necessary or desirable. Neither do we believe that any group can take a position in peace-time which can be sustained as a group in war-time.

On one point American Socialists will be able to agree. They do not want war. There they are in complete accord with most other people.

But what they shall do today — or tomorrow when war comes — is a question upon which no group can hope to harmonize now. How much less able will we be, then, to keep together when war comes?

The "Advocate" believes that war should be an open question. It should be one of those things upon which Socialists should agree or disagree as much as they please. Anyways, such issues as preparedness and the fruits of international dollar diplomacy will be developed and brought to a climax by others than ourselves, so why should we start slugging each other about them.

War, be it repeated, is shipwreck. When the next war comes it will be pretty much as it was in the last war. At the very least there will be individual defections. More than likely there will be an organizational split — if there is a Socialist group large enough to split.

What Socialists want is to replace the system which breeds war with a system which will give humanity a common interest and make peace logical and normal. That's enough for us now.

—Reading Labor Advocate.

In ancient days the most celebrated precept was, "know thyself"; in modern times it has been supplanted by the more fashionable maxim, "Know thy neighbor and everything about him." — Johnson.

2,657 Italians Killed In Duce Drive on Spain

Italy, a member of the Non-Intervention Committee, has already lost more men and spent more money in its attack on Spain than it did in its offensive against Abyssinia; 2,657 Italians had been killed in Spain when these figures were computed, compared to 2,313 in Ethiopia. The war on Spain has cost Il Duce one billion dollars, compared to about \$600,000,000 spent in Ethiopia.

DAYLIGHT STAVES OFF TRAFFIC DEATHS

With the passing of the December equinox the length of daylight hours is steadily increasing and none will appreciate this more than the motorist, for it is generally agreed that additional daylight at the end of the day reduces traffic accidents.

The Illinois Automobile Club wishes that every day in the year were daylight for the entire twenty-four hours, for that would eliminate night driving. Five out of nine accidents occur at night; death wreaks havoc after sundown. So slow up, dim your lights at the approach of another car, be alert for road bends and hills and you will stave off Death. Time, tide and traffic carelessness, favor no man.

As Simple as a Smile

Here are a few of the best similes collected by F. J. Wiltach:

As out of date as the rustle of a skirt.

As disconnected as the dictionary.

As certain as applause at a professional matinee.

As useless as a crossword puzzle that has been solved.

As worthless as a campaign poster the day after election.

Pleasure is like a sprained ankle—you have it all to yourself; but happiness is like measles, you cannot have it without giving it to someone else.

As suspicious as a corkscrew in a prohibition home.

JSF Third Campaign for Loyalist Aid

Helen Keller, world-famous blind women leader, recently said:

"For me all suffering that comes to my knowledge is personal, but there it nothing so pleading, reproachful, penetrating to the maternal instinct in all women as "the cry of the children" in Spain.

"Never has Elizabeth Browning's poem had such a concrete multiplied meaning to me as now. Is there anyone so devoid of pity, he will not, if possible, lift his hand in defense of the little ones powerless to save themselves from the threefold destruction of war, famine and disease?

"Let such a person try to imagine how he would feel if he was beleaguered and his children cried to him for bread, and he had none to give them. And now another enemy, winter, is gripping Spain's hunger-bitten young life... its only hope of resurrection.

"No! Surely people with natural hearts will not let these already submerged children lie without trying every measure for their rescue. Only then can they face parenthood with a clear conscience and look unabashed into the eyes of their sons and daughters."

Those suffering most in Spain today are the women and children refugees fleeing from fascist rule and brutality.

Many people are inclined to believe the cause of the Spanish Loyalists lost, therefore, feel they can't do anything for them. In the Tory press, it has been lost before; but actually, the Loyalists have shown marvelous resistance.

At this time we reiterate what we've said so often: Make your contribution now, the most critical moment for the Loyalists.

At a meeting last Friday of the special committee appointed for the purpose, it was decided that beginning the 1st of March the J. S. F. will sponsor Josko Oven on a speaking tour in behalf of the Spanish Loyalists.

Tho it is expected that some changes will be made later, the plan as originally drawn for the tour will include the following cities:

Detroit, Cleveland, Collinwood, Sharon, Pa., Pittsburgh, Strabane, Johnstown, Waukegan and Milwaukee.

More will be said about the tour from week to week. Sentiment among our people in the above named cities is strong for the Loyalists and, with good cooperation from our comrades and others, the tour can be a wonderful success in raising money for the Loyalists, and too, strengthening feeling and morale for our Federation and its work.

U. A. W. FIGHT INTENSIFIED

Split Plays Into Hands of Automobile Corporations

Detroit.—All information confirms the view that the split in the United Automobile Workers Union is the most disastrous that has ever afflicted any powerful union.

Since last week President Homer Martin resigned in a bitter letter to John L. Lewis whom he called a "betrayor" and declared that his methods were those of Hitler, Mussolini and Stalin.

This bitterness indicates that the factions have drifted too far apart to be reconciled in one organization.

Local unions are acting accordingly, declaring for and against Martin, and physical battles are being fought by members in some locals. It is also reported that there has been a heavy decline of members, because of sheer disgust over the endless fighting.

Split in Plants and Locals

How all this has been played into the hands of the auto masters is evident in the declaration of "neutrality" by the General Motors Corporation which will not negotiate with either faction. The corporation will, however, deal with shop committees of workers but even here it is certain that there will be rival claims as to who is authorized to speak for the workers. This invites further disintegration and provides a situation favorable for the return of the company union.

Martin has announced that 490 delegates to his convention have already registered, but no claims have yet been made by the other side. He also claims 171,000 members have paid dues to his group. However, it is probable that the anti-Martin faction has an advantage in the struggle because of its support by C. I. O. officials and the funds the CIO has at its disposal to organize its fight for supremacy.

The publicity given to the factional war in the auto-production cities and the washing of dirty linen in the press do not help the situation.

Speaking for the CIO, Leo Krzycki declared, that the CIO had reorganized the majority of the executive board of the union to which Martin hotly replied: "I was told by Lewis, 'Whether you like it or not, you've got to take back those board members or I'll send \$500,000 and 300 special organizers in there and beat you down until I do. I am the boss and the men do as I say.'"

Meantime Martin's foes have taken their case to the National Labor Relations Board which will give that body another headache. The anti-Martin faction has also obtained control of the union's official paper which gives it an advantage unless Martin's supporters can establish a paper of their own.

President Green of the A. F. of L. last week declared that the members of the two rival federations and their

officers, with the exception of John L. Lewis, favor peace and the A. F. of L. executive council has ordered A. F. of L. members to leave Labor's Non-Partisan League. The Canadian Trade Union Congress has also ousted CIO unions. — New Leader.

Boycott Causes Sharp Fall in German Sales To United States

A report showing the effectiveness of the Anti-Nazi Boycott was released recently by the Joint Boycott Council, the national coordinating agency for Boycott activity in this country. According to the report, Germany's share of U. S. imports has dropped from 5.6% in 1932, the last pre-Hitler year, to 3% in 1938. Imports from Germany for the first 10 months of 1938 as compared to the same period for 1937 declined from \$64,700,000 to \$51,400,000, a loss of 21%. At the same time, imports for the corresponding period show an increase of 84% from Belgium, from France 19%, Netherlands 36%, Norway 41%, Sweden 91% and the United Kingdom 47%.

HITLER'S ADMISSION

Hitler's speech to his Reichstag robots lacked the bombast and threats that have been typical of his other speeches. He was definite in support of Mussolini in any war, made faces at American critics, rejoiced in the rape of Spain and demanded the return of German colonies; but it is significant that he admitted that "Germany is and has been in a particularly difficult economic situation."

Nazi economics and the foreign boycott of German goods have hurt the brutal regime and Hitler wants the old German colonies back, but they have few of the raw materials the Nazis need and few Germans migrated to the colonies before the World War. It appears that economics is dictating to the dictator and that Hitler speeches do not butter German parsnips.

LIFE

I don't know a better preparation for life than a love of poetry and a good digestion.—Zona Gale.

POT SHOTS

Ain't science wonderful? The railroad brought hoboes and the automobile hitch-hikers.

Sometimes a man thinks he has a clear conscience when he only has a poor memory.—Neal O'Hara.

ORGANIZED LABOR ALONE CAN DO IT

